

Skriftlig redegørelse af miljøminister Helge Nielsen (12. juni 1975).

Redegørelse om landsplanlægningen.

Indledning.

Loven om lands- og regionplanlægning pålægger miljøministeren at afgive en årlig redegørelse om landsplanarbejdet til folketingets udvalg for fysisk planlægning. Efter aftale med udvalget forelægges denne redegørelse, der er den første efter lovens ikrafttræden, i selve tinget. Det sker, for at tinget kan få lejlighed til at debattere landsplanarbejdet, som efter hele sin karakter har nær forbindelse med overordentlig mange af de sager, folketinget skal behandle.

Redegørelsens første afsnit beskriver de regionale forskelle i befolkningens levevilkår, de virkemidler af regionalpolitisk karakter, der i dag står til rådighed for at rette op på disse forskelle samt regeringens overvejelser om en effektivisering af indsatsen på dette område.

En mere ligelig udvikling i landet hænger sammen med erhvervsvirksomhedernes, boligbyggeriets, servicefaciliteternes og institutionernes placering i de enkelte dele af landet, det vil sige med *det fremtidige bymønster*. Det emne behandles i redegørelsens andet afsnit.

Arealudlæggene til byvækst må samtidig afvejes over for andre anvendelser af arealet — til land- og skovbrug, naturfredning og rekreative formål osv. En statslig politik for planlægningen af arealanvendelsen er derfor omtalt i det tredje afsnit i denne redegørelse.

I fjerde afsnit skitseres *landsplanarbejdets fremtidige organisation*, og endelig følger i femte afsnit en *sammenfatning af de landsplanmæssige initiativer*, regeringen har under overvejelse.

I. Regionale skævheder.

Et af lands- og regionplanlovens formål er at fremme en mere ligelig udvikling i landet. Baggrunden for denne bestemmelse er de

eksisterende skævheder mellem befolkningens levevilkår i de forskellige egne af landet. Jeg skal her blot erindre om nogle af de vigtigste problemer: Arbejdsløsheden er større, løn og indkomst er lavere, dækningen med både privat og offentlig service er ringere i egnsudviklingsområderne — Nord- og Vestjylland, Bornholm, Lolland-Falster og de mindre øer — end i landet som helhed. Jeg henviser i øvrigt til oplysningerne om regionale erhvervsforhold og levevilkår i bilag 1.

Selv om egnsudviklingspolitikken og den almindelige tendens for erhvervslivet til at flytte vestpå efterhånden har udlignet skævhederne en del, og arbejdsløsheden i det seneste års tid har ramt også andre dele af landet, ligger ledighedsprocenterne i egnsudviklingsområderne fortsat højere end i det øvrige land. For første kvartal af 1975 er arbejdsløsheden i Nordjylland opgjort til 18,1 pct. mod 8,6 pct. i København og 12,7 pct. i hele landet.

Uanset at egnsudviklingsstøtten har bidraget til en spredning af branchefordelingen hører visse egnsudviklingsområder dog stadig til de dele af landet, hvor branchefordelingen er ret ensidig. Dette kan indebære en særlig følsomhed over for tilbageslag i konjunkturerne i disse brancher. Ligeledes har visse egnsudviklingsområder en forholdsvis stor andel af de lavest lønnede brancher.

Beskæftigelse er ikke alene et spørgsmål om industri. Over halvdelen af befolkningen er beskæftiget i privat og offentlig service. Imidlertid kan man — om end forenklet — sige, at det er lokaliseringen af industriens arbejdspladser, der er afgørende for befolkningens fordeling. Befolkningstallet i et område er igen afgørende for forsyningen med butikker, skoler og den øvrige lokale service.

Når servicedækningen i forhold til indbyggertallet er ringere i Vestjylland og andre egnsudviklingsområder end i andre dele af landet, skyldes det dog også, at indkomstniveauet ligger lavere. I dele af Nord-

1283 ff.

og Vestjylland og på Bornholm er gennemsnitsindkomsten omkring to tredjedele af tallene i Københavns amt, og i enkelte kommuner mindre end det halve.

Beregninger viser, at skævheden i beskæftigelsesmulighederne måske fortsat vil bestå. Fremskrivninger af den nuværende fordeling af arbejdspladser og befolkning viser, at der på lang sigt vil være et betydeligt underskud af arbejdspladser i provinsen, hvis befolkningsudviklingen her følger den senest udarbejdede befolkningsfremskrivning.

Disse skævheder skal ikke udlignes ved, at folk tvinges til at flytte til hovedstadsregionen. Det ville skabe endnu flere miljø- og vækstproblemer her, det ville yderligere udhule mulighederne for en rimelig servicestandard i egnsudviklingsområderne, og det ville mod deres ønske rive mennesker op fra deres hjemstavn. Det er bedre at flytte jobbet til manden end manden til jobbet.

Vi må derfor arbejde på at forøge egnsudviklingsområdernes beskæftigelsesmuligheder, gøre deres erhvervsstruktur mere alsidig og mindre domineret af lavtlønsbrancher, og på at forbedre befolkningens adgang til service.

Regionalpolitiske virkemidler.

Længe før vi fik lands- og regionplanloven har vi i virkeligheden landsplanlagt. Loven har imidlertid gjort det muligt at få mere system i landsplanarbejdet og få en bredere baggrund i form af den regionale og lokale planlægning.

I bilag 2 findes en status over det regionplanarbejde, der er udført uden for hovedstadsområdet siden lovens ikrafttræden den 1. april 1974. Det er mit indtryk, at regionplanlægningen er kommet godt i gang i samtlige amtskommuner, og der er for mig ikke tvivl om, at denne planlægning — efterhånden som den tager form — vil blive en af de væsentligste inspirationskilder for det fortsatte landsplanarbejde. Samtidig vil de landsplanmæssige retningslinier m. v., der fastsættes fra centralt hold, i vidt omfang komme til at indgå direkte som bestanddele af regionplanerne.

Vekselvirkningen mellem landsplanlægningen og den regionale planlægning er netop en af hovedideerne bag loven, hvilket også fremgår af reglerne om det væsentligste nye

styringsmiddel til virkeliggørelsen af landsplanlægningen — de såkaldte landsplandi- rektiver.

Dette styringsmiddel består i en hjemmel for miljøministeren til som et led i landsplanlægningen at bestemme, at nærmere angivne forudsætninger skal lægges til grund for regionplanlægningen. Regionplanerne og de retsvirkninger, der er knyttet til planerne, kan på denne baggrund betragtes som redskaber for landsplanlægningen, omvendt vil landsplandi- rektiverne være et betydningsfuldt instrument for gennemførelsen af regionalpolitiske målsætninger.

Før udstedelsen af et landsplandi- rektiv skal der ske en forhandling med ministrene for de sagsområder, som direktivet særligt vedrører. Karakteren af direktiverne vil kunne spænde fra helt konkrete retningslinier, f. eks. om reservation af bestemte arealer til bestemte formål, til generelle målsætninger, f. eks. egnsudviklings-, lokaliserings- eller trafikpolitikken.

Staten har som nævnt allerede taget forskellige virkemidler i brug for at opnå en mere ligelig udvikling i landet, og i det følgende vil jeg foruden at give en oversigt over, hvad der gøres i dag, komme ind på regeringens overvejelser om effektivisering af indsatsen.

Den mest direkte indsats for at skabe beskæftigelse sker gennem *egnsudviklingsstøtten*. Der er sket en forøgelse af støtterammerne, så disse i indværende finansår er 130 mill. kr. for lånenes vedkommende og 50 mill. kr. for tilskuddenes. Herudover er der uændret en tilsagnsramme på 20 mill. kr. til rådighed til lån til kommuner til opførelse af industrihuse.

Der er gennem *egnsudviklingsstøtten* opnået betydelige resultater, idet der i årene 1958-75 i støttede virksomheder er skabt ca. 18.000 nye arbejdspladser i egnsudviklingsområderne.

Egnsudviklingsordningen er imidlertid ikke tilstrækkelig til at fremme erhvervenes lokalisering i egnsudviklingsområderne. Det nytter jo ikke med nok så god støtte, hvis det ikke indgår i virksomhedernes overvejelser at investere her. Vi må derfor tilstræbe, at overvejelser om lokalisering uden for de traditionelle storbyområder indgår som et naturligt led i enhver virksomheds planlægning.

Skriftlig redegørelse af miljøministeren.

Den 15. februar 1972 fremsatte hr. Holger Hansen og andre medlemmer af tinget et forslag til folketingsbeslutning om lokaliseringsrådgivning. Også i sin ministertid har hr. Holger Hansen været inde på tanken.

Med lands- og regionplanlægningen vil der efterhånden blive skabt et solidt grundlag for en *lokaliseringsvejledning*. Det vil blive muligt at give erhvervene et samlet overblik over eksisterende og fremtidige udlæg af erhvervsarealer, lokaliseringen af institutioner og trafikbetjening, udbuddet af arbejdskraft m. v. i alle egne af landet. Der kan derfor være anledning til at tage denne tanke op igen.

En eventuel statslig vejledningsordning må etableres i samarbejde med erhvervslivets, lønmodtagernes og kommunernes organisationer, og såvel erhvervsorganisationer som pengeinstitutter må informere virksomhederne om vejledningen. Også gennem statens erhvervsfremmende foranstaltninger bør der kunne henvises til vejledningen.

Det er vigtigt, at kontakten med virksomhederne etableres så tidligt i deres planlægning, at de endnu ikke har bundet sig til nogen bestemt løsning.

Jeg tror, at ordningen for at få tilstrækkelig virkning skal være obligatorisk for virksomheder, der påtænker byggeri over en vis størrelse; obligatorisk i den forstand, at virksomhederne får pligt til at spørge, men er frit stillet i deres endelige valg. Derfor må virksomheder, der søger byggetilladelse, henvises til vejledningen, hvis de ikke allerede har været i kontakt med den.

De virksomheder, der i dag ønsker at indhente oplysninger om lokaliseringsfaktorer, må henvende sig en lang række forskellige steder — til kommuner eller lokale erhvervschefer, til egnsudviklingsdirektoratet osv. For virksomheder vil en vejledningsordning derfor indebære en forenkling ved, at de vigtigste oplysninger — ikke mindst om den kommunale og regionale planlægning — vil være samlet ét sted, og tillige en udvidet service ved, at en række oplysninger, som i dag ikke er umiddelbart tilgængelige, vil kunne stilles til rådighed.

Miljøministeriet vil i forbindelse med den igangværende omstrukturering og omprioritering af opgaver kunne skabe de organisatoriske rammer for denne vejledningsvirksomhed.

De ovenstående retningslinier vil være regeringens oplæg til forhandlinger med erhvervslivets organisationer m. fl. om en lokaliseringsvejledning.

Som led i *arbejdsmarkedspolitikken* yder staten støtte til omskoling af arbejdere, der beskæftiges ved egnsudviklingsstøttede virksomheder.

Som led i EF's regionalpolitik er der netop oprettet en europæisk *regionalfond*, der supplerer medlemslandenes egne ordninger. Støtte kan både gives til erhvervsinvesteringer og offentlige investeringer i infrastruktur. I den treårsperiode, der foreløbig er tale om, er Danmark berettiget til ca. 125 mill. kr. Heraf vil den helt overvejende del gå til projekter på Grønland, og der vil i 1975 herudover kun blive ansøgt om bistand til erhvervsinvesteringer i Nordjylland (Nordjyllands amt og det gamle Thisted amt) og Bornholm. I 1976 og følgende år vil man under hensyn til de øgede midler inddrage flere danske egnsudviklingsområder under ordningen. For 1976 og kommende år må endvidere spørgsmålet om bistand fra regionalfonden til kommunale infrastrukturinvesteringer tages op til fornyet overvejelse.

Det er væsentligt at sikre udbygningen af *den offentlige service* i egnsudviklingsområderne. Det øger beskæftigelsen, det giver befolkningen bedre levevilkår, og endelig er et tilfredsstillende serviceniveau af stor betydning for lokaliseringen af nye virksomheder.

Udflytning af statsinstitutioner fra hovedstadsregionen har fundet sted i enkelte tilfælde. De tilfører den by, hvori de lokaliseres, stabil og forholdsvis vellønnet beskæftigelse, så det er naturligt, at denne mulighed ofte har været fremme i debatten.

Der må dog tages hensyn til andre målsætninger for statsinstitutionernes lokalisering. Udflytning medfører på kort sigt kostbare flytninger og nybyggeri, og kan på lang sigt medføre dårligere kommunikationsforbindelser og nedsat effektivitet i administrationen. Det er mindre problematisk at søge sådanne *nyoprettede statsinstitutioner*, der ikke skal have en løbende, tæt kontakt med ministerier og folketing, lokaliseret i provinsen, fortrinsvis i egnsudviklingsområderne.

Nogle typer af statsinstitutioner, f. eks.

universiteter, har vi allerede gennem en år-række udbygget i flere landsdele for at ud-ligne forskellene i adgangen til højere ud-dannelse. Oprettelsen af Odense og Ålborg universitetscentre er eksempler herpå. Her-ved opnås en mere ligelig fordeling af uni-versitetskapaciteten øst og vest for Store Bælt.

Inden for politi, domstole og andre stats-lige funktioner, hvor der findes et system af lokale institutioner, er der sket en koncen-tration i de senere år. Landsplanhensyn må inddrages ved afgørelser om sådanne spørgs-mål.

Væsentlige dispositioner vedrørende flyt-ninger, oprettelser, udvidelser, indskræn-kninger og nedlæggelser af statsinstitutioner bør først træffes efter, at landsplansyns-punkter har været med i overvejelserne. Miljøministeriet overvejer i øjeblikket, hvor-ledes et samarbejde med de andre ministe-rier om disse spørgsmål skal gribes an.

De ændringer i *opgavefordelingen*, der har fundet sted i de seneste år, har medført, at betydningsfulde opgaver er overført fra sta-ten til amtskommuner og kommuner. Dette bidrager formentlig til at decentralisere be-skæftigelsen inden for det offentlige.

Hvad angår de *amtskommunale og kom-munale institutioner* er tendensen i de senere år gået i retning af større og færre enheder, bl. a. inden for skolevæsenet og sygehusene. Staten har en betydelig indflydelse på ud-viklingen, bl. a. gennem de normer, der kræves overholdt. Sådanne normer bør fremtidigt overvejes i regionplansammen-hæng, bl. a. med henblik på at vurdere om de bevirker en unødigt koncentration og dermed forringelse af den lokale service.

Den *udligning*, der via de offentlige kasser sker mellem egne med højt og mindre højt skattegrundlag, er afgørende for udbygning- en af den kommunale og amtskommunale service i de dårligere stillede egne. Miljømi- nisteriet vil tage initiativ til forhandlinger med indenrigsministeriet om iværksættelse af en undersøgelse af de regionale følger af de gældende bloktilskudsordninger.

De største problemer i den *private service* ligger i detailhandelen i landdistrikterne. Vi må såvel administrativt som praktisk inter- essere os for, hvordan de kan løses, f. eks. gennem i højere grad at kombinere forskel- lige servicefunktioner — nærbutik, hånd-

købsudsalg, postekspedition, biblioteksfilial osv. — i én serviceenhed.

Til slut skal nævnes et andet virkemid- del, der indirekte kan have indflydelse på erhvervslokaliseringen, nemlig *trafikpolitik- ken*. Det hører også til de midler, staten længe har anvendt for at hjælpe vanskeligt stillede egne. Man kan blot nævne de store statslige havne og brobyggerier.

Der er ikke tvivl om, at forbedringer i trafikbetjeningen ofte i høj grad kan fremme erhvervsudviklingen og beskæftigel- sen i et område; udbygningen af det inden- rigske flynet i 60erne må formodes at have medvirket til industriens spredning. Regerin- gen er indstillet på at forbedre de tyndt be- folkede egne trafikbetjening. Det kan være af stor egnsudviklingsmæssig betydning, at trafikbetjeningen er god, selv om dette iso- leret set giver driftsunderskud for trafiksel- skaberne.

Det er tanken at stille 4 mill. kr. af til- skudsmidlerne til kommunerne til rådighed for forbedring af færgeforbindelser til de små øer under forudsætning af, at amtskom- muner og kommuner bidrager med et til- svarende beløb.

Ministeren for offentlige arbejder overve- jer fremsættelsen af et forslag om planlæg- ning af rutebilkørslen uden for hovedstads- området, der kan medvirke til en forbed- ring af landdistrikternes betjening med kol- lektiv trafik, bl. a. gennem en koordinering af de almindelige ruter med skolebuskørsel o. lign. Vi vil sikre, at trafikplanlægningen af- stemmes med regionplanlægningen. Dette kan f. eks. ske ved en samtidig ændring af lands- og regionplanloven, sådan at retnings- linier for den kollektive trafik også skal ind- gå i regionplanerne.

Også taksterne for den kollektive trafik må udjævnes. Regeringen vil derfor i samar- bejde med de kommunale organisationer og på baggrund af erfaringerne i hovedstads- området undersøge muligheden for at ud- strække ordningen med rimeligt billige fæl- leskort til busser og tog til hele landet.

II. Bymønstrer.

Der skal i lands- og regionplanlægningen tages stilling til fordelingen af byvæksten. Med andre ord skal vi beskæftige os med befolkningens levevilkår og erhvervsudvik- lingen, ikke blot i de forskellige landsdele,

men også i de enkelte led af bymønstret — lige fra storby til landsby — og mere konkret planlægge, hvor virksomheder, institutioner og andre anlæg skal lokaliseres.

De større byer.

Købstæderne, og ikke mindst de større byer, rummer en række ældre byområder med helt uacceptable forhold. Koncentrationen af befolkning og erhverv er for stor. Samtidig medfører bilismen store problemer.

På grundlag af oversigtsplanerne fra ca. 30 af de tidligere købstadskommuner med over 25.000 indbyggere, er det skønnet, at ca. 100.000 boliger er kondemnabile, og andre 100.000 boliger såkaldt utidssvarende. I alt er der tale om mere end 10 pct. af landets boligmasse.

Også erhvervsbygninger i de ældre byområder er ofte utidssvarende, og virksomhederne har svært ved at få opfyldt deres vigtigste lokaliseringbehov: udvidelsesmuligheder, produktion i ét plan, gode tilkørselsforhold.

I boligområderne er der mangel på friarealer, legemuligheder og institutioner. Luftforurening, støj og andre gener præger miljøet.

Udviklingen i de senere år har flere steder vist, at de gamle bycentre næppe kan fungere, hvis vækstpresset med hensyn til erhvervsetageareal og trafikbelastning fortsætter. I disse ældre bydele er der derfor behov for en aflastning og for sanering og byfornyelse i bred forstand. Dette forudsætter dels en udtynding af boligbebyggelsen, dels udtynding af arbejdspladser og dermed en begrænsning af trafikpresset.

Landdistrikterne og de mindre øer.

Enhver nedgang i befolkningstallet i de dele af landet, der ikke rummer større byer, må vække bekymring, fordi den gør det endnu vanskeligere at opretholde en rimelig tilværelse for den tilbageblevne befolkning. Vi står her over for et andet af landsplanlægningens hovedproblemer: forringelsen af levevilkårene for landdistrikternes befolkning. Dette illustreres særlig klart af udviklingen på de små øer.

Den faldende beskæftigelse inden for det traditionelle hovederhverv — landbruget — er den væsentligste årsag til nedgangen i

folketallet. Fraflytningen medfører et stadig mindre befolkningsunderlag for den enkelte servicevirksomhed. Samtidig bevirker de generelle strukturændringer inden for servicesektoren i retning af større koncentration og dermed krav om stadig større befolkningsunderlag, at det bliver endnu vanskeligere at fastholde servicevirksomhederne. Hertil kommer den svækkelse af beskatningsgrundlaget, som fravandringen medfører, og som gør det vanskeligere for den enkelte kommune at opretholde en acceptabel offentlig service — selv med højere beskatningsprocenter end i det øvrige land.

I denne forbindelse skal der tillige peges på den forringelse af den kollektive trafikbetjening med såvel færger som baner og busser, der er sket i de tyndt befolkede egne af landet i de senere år. Dette har yderligere gjort det vanskeligere for landbefolkningen at nå byens koncentrerede udbud af service.

Endelig indebærer affolkningen i sig selv en trussel mod det kulturelle og sociale miljø. Denne udvikling er særlig udtalt på de små øer, men tilstandene i mange landdistrikter adskiller sig ikke meget derfra.

I landdistrikterne i nærheden af de større byer på Sjælland, Fyn og i Østjylland har fravandringen i de senere år været mere beskeden, fordi beboerne har kunnet arbejde i byerne og beholde deres bolig på landet. I adskillige områder er der endog sket en udflytning fra byerne.

Dette har imidlertid medført en meget omfattende bolig-arbejdsstedstrafik. I 1970 arbejdede 26 pct. af den erhvervsaktive befolkning uden for bopælskommunen, og i kommunerne omkring de større byer nåede andelen visse steder op over 50 pct. Tallene var fordoblet i løbet af 60'erne og fortsatte efter alt at dømme med at stige, lige til de store forhøjelser af oliepriserne satte ind.

Det er ikke nogen enkel sag at sikre rimelige levevilkår i landdistrikterne og på de små øer. Det ændrede livsmønster indebærer et ønske om adgang til byernes arbejdsmarked, til det større vareudvalg og den højere servicestandard, og dette forøger behovet for egen bil. Herved udhules mulighederne for at opretholde service og kollektiv trafik i landdistrikterne. Men vi må også tænke på den del af landbefolkningen, der ikke råder over egen bil, og prøve at bryde den onde cirkel, inden det er for sent.

Vore byers og landsbyers fremtid.

Jeg vil fremhæve tre hovedsynspunkter som rettesnore for planlægningen af det fremtidige bymønster.

For det første udgør vort bebyggelsesmønster lige fra landsbyen til storbyen en helhed, hvor de forskellige led i mønstret ikke kan fungere uafhængigt af hinanden. For eksempel har beboere og erhverv i den mindre by nytte af, at der i storbyen er et mere specialiseret erhvervsliv og mere specialiserede institutioner, som de kan trække på. På samme måde er arbejdsmarkedet, uddannelsesinstitutionerne og den øvrige service rundt om i de mange små og store byer helt nødvendige forudsætninger for, at det også er muligt for dem, der bor på landet, at få adgang til disse goder. Denne funktionelle sammenhæng i bymønstret må fortsat tilgodeses, ikke mindst gennem trafikplanlægningen.

Det andet hovedsynspunkt er, at vi må holde op med at ødsle med vore ressourcer. Jeg fremhævede i den redegørelse om genanvendelse, som jeg gav tinget den 13. marts, de mange grunde til, at vi bør genanvende så meget som muligt i stedet for at smide bort. Det gælder også vore boliger og byer.

I de større byer er der nok mange boliger, der skal saneres. Men hele bydele hverken kan eller skal vi kassere. Her må manglerne afbødes, miljøet forbedres, bygninger repareres, når det kan lade sig gøre.

Saneringerne de første år efter gennemførelsen af 1969-saneringsloven var i høj grad præget af totalsaneringer. Udviklingen i de sidste par år er imidlertid i højere grad gået mod bevarende saneringer. Således vil der i en række igangværende og kommende saneringer blive bevaret en stor del af den berørte boligmasse. Denne tendens må fortsættes og styrkes, men det må dog realistisk erkendes, at bygninger kan være i så dårlig stand, at nedrivning er den eneste løsning.

Den forøgede saneringsaktivitet har i det væsentlige fundet sted i København. Efterhånden har flere provinsbyer dog taget udfordringen op.

I sanerings- og byfornyelsesområderne må planlægningens udgangspunkt være en generel nedsettelse af de hidtidige udnyttelsesmuligheder.

Herudover må der — her som overalt — lægges afgørende vægt på en god detailplan-

lægning. Mange har i debatten hæftet sig ved, hvilke udnyttelsesgrader der skulle tillades, men dette er en forenklet måde at måle et bymiljø kvalitet på. Både her i landet og i andre lande findes der boligbebyggelser med forholdsvis høje udnyttelsesgrader, som udgør værdifulde miljøer.

Det afgørende må være, at disse områders fremtid underkastes en helhedsvurdering, sådan at der sikres dels en rimelig standard med hensyn til friarealer, institutioner m. v., dels en indpasning i den oversigtlige planlægning.

I denne forbindelse vil jeg tillige fremhæve, at vi må tilrettelægge vore byfornyelser således, at de kulturværdier og miljøværdier, vore ældre bebyggelser rummer, kan bevares. Disse værdier er i høj grad med til at give vore byer deres identitet og dermed beboerne og besøgende et særligt tilknytningsforhold.

De ældre bykvarterer såvel i hovedstaden som i købstæderne, men også i andre gamle bebyggelser, har helt selvstændige værdier igennem deres arkitektoniske og kulturhistoriske kvalitet. Disse værdier, der kun sjældent direkte kan opgøres økonomisk, vil, hvis vi ikke bevidst værner om dem, ofte komme til kort over for mere effektivitetsprægede synspunkter i byfornyelsesdebatten.

Der bør lægges vægt på bestræbelserne for at bevare sådanne kvaliteter i vore bebyggelser gennem den lokale planlægning — i vigtige områder i samarbejde med bygningsfredningsmyndighederne om en egentlig bevaringsplanlægning.

Genbrugssynspunktet gælder ikke kun den dårligste del af boligmassen. Vi har en stor anvendelig ældre boligmasse. Her må der sikres en fortsat vedligeholdelse og modernisering, således at en egentlig sanerings-situation forebygges.

Genanvendelsessynspunktet gælder også landsbyerne, hvis boliger, forretninger, institutioner, vejanlæg osv. udgør betydelige ressourcer, som vi ikke bør kassere for i stedet at anlægge flere forstæder omkring byerne.

Det tredje hovedsynspunkt er, at der bør være mulighed for at vælge mellem forskellige boligmiljøer og bebyggelsestyper. Vi skal gennem planlægningen sikre anstændige vilkår både for den, der foretrækker at bo i en landsby, den, der vælger en købstad, og den, der foretrækker storbyen.

Det betyder naturligvis ikke, at vi kan gøre vilkårene ens. Landdistrikternes og de mindre byers befolkning vil alle dage have lettest adgang til den fri natur, storbyernes til det store arbejdsmarked og serviceudbud. Men det betyder, at vi i hvert boligmiljø skal forbedre de vilkår, der er urimeligt dårlige, så det bliver muligt for dem, der lægger særlig vægt på netop dette miljøes fortrin, at vælge at bo dér.

Vi har fra socialdemokratiet i en pjece om „teknologi, byudvikling, miljø“ fremlagt nogle tanker om, at både eksisterende landsbyer og byer og nybyggeriet efterhånden kunne organiseres i „lokalbyer“, der skulle udgøre overskuelige miljøer med alsidige byfunktioner, og som kunne danne grundlag for en forankring af beboernes tilværelse og selvstyre. Der er her et udgangspunkt for løsninger på mange af vore planlægningsproblemer.

Mål for placeringen af byvæksten.

I landsplanlægningen må vi fra statens side tage stilling til hovedstadsregionens og de største provinsbyers fremtidige udvikling. Det er spørgsmål, der rækker ud over det enkelte amtsråds — henholdsvis hovedstadsrådets — område. Det har konsekvenser for udviklingen i andre amter, om væksten i disse byer fremmes eller bremses.

Planlægningen af de enkelte byers vækst inden for hvert amt må først og fremmest være en regionplanopgave. Det må imidlertid være en landsplanopgave at fastlægge nogle generelle retningslinier for planlægningen af det fremtidige bymønster. Når jeg i det følgende fremsætter nogle synspunkter om de forskellige led i bymønsteret, er det altså et oplæg til en generel statslig planlægningspolitik, der til sin tid kan danne grundlag for bedømmelsen af regionplanerne.

Hovedstadsregionens alvorlige miljøproblemer vil bedst kunne løses, hvis det lykkes at fastholde og forstærke de sidste års forskyning af befolkningstilvæksten til det øvrige land. En stærk vækst må også undgås, fordi bygge- og anlægsomkostningerne ved byudviklingen må antages at være relativt større her end andetsteds i landet.

Gennem regionplanarbejdet i hovedstadsregionen er det fastslået, at byggemulighederne i denne region er begrænsede, og det må skønnes, at de vil være ubrugt inden

århundredskiftet. Også derfor bør man allerede nu sigte mod en gradvis afdæmpning af befolkningsudviklingen. Dog må vi give bedst mulige betingelser for udviklingen af de erhverv, der virkelig er afhængige af en lokalisering i storbyen, og for hvilke København er vor eneste mulighed i den internationale konkurrence.

Hvad angår planlægningen inden for selve hovedstadsregionen rummer egnsplanrådets regionplanrappporter en række betragtninger, der falder godt i tråd med de førnævnte synspunkter på byfornyelsen. Således ønsker man i den indre region en udtynding af de arbejdspladser, som ikke har brug for de særlige kontaktmuligheder her. I de blandede bolig- og erhvervsområder i Københavns og Frederiksberg kommuner ønsker man såvel bolig- som erhvervssetagearealer reduceret for at kunne tilvejebringe større friarealer og flere boligorienterede institutioner.

Væksten i hovedstadsregionen har — som også påpeget i „Regionplan 1973 for Hovedstadsregionen“ — allerede i dag medført et vækstpres i de byer, der ligger nærmest ved hovedstadsregionens grænser. Dette pres må forventes at blive større og større, efterhånden som hovedstadsregionen nærmer sig sin fulde udbygning. Tyngden i byudviklingen på Sjælland-Lolland-Falster bør imidlertid placeres således, at de selvstændige bysamfund uden for regiongrænsen udvikles og styrkes som attraktive lokaliseringmuligheder for erhvervene. Det må undgås, at mangel på arbejdspladser på det øvrige Sjælland medfører øget bolig-/arbejdsstedstrafik til hovedstadsregionen.

Den snævre sammenhæng mellem udviklingen i hovedstadsregionen og i Vestsjællands og Storstrøms amtskommuner må føre til en nær samordning af regionplanlægningen i denne del af landet allerede i planlægningsfasen. Jeg er bekendt med, at der for nylig er truffet aftale mellem hovedstadsrådet og amtsrådene for Vestsjællands- og Storstrøms amtskommuner om nedsættelse af et fælles planlægningsudvalg.

De største provinsbyer har et alsidigt erhvervsliv og et højt udbygget serviceniveau med bl. a. institutioner for videregående uddannelse og specialiseret erhvervsservice. Men de har også nogle af de samme miljø- og vækstproblemer som hovedstaden.

Som led i landsplanlægningen må der dels tages stilling til, hvor stor en del af landets samlede byvækst der bør foregå i disse byområder, dels fastsættes nærmere bestemmelser for, hvor store erhvervskoncentrationer der kan tillades i de ældre dele.

I Århus- og Odenseområderne må hensynene til forbedring af miljøet være afgørende og et hastigt væksttempo modvirkes. I byer, der som Ålborg og Esbjerg ligger i egnsudviklingsområder, må byfornyelseshensynet afvejes mod hensynet til at udvikle disse byer som lokaliseringsalternativer til landets tre største byer.

I de *andre byer* bliver miljøproblemerne lettere at løse, jo mindre byer der er tale om. Til gengæld bliver industrien ofte mere ensidig og arbejdsmarkedet dermed mere følsomt over for tilbageslag. Ligeledes bliver udbuddet af privat og offentlig service mere sparsomt. Målet må derfor være rundt om i landets byer at samle så mange virksomheder, at de kan danne grobund for underleverandører o. lign., altså at der opstår en selvforstærkende „god cirkel“ af vækst og højt serviceniveau.

Vi må dog være opmærksomme på, at ikke alle virksomheder og institutioner egner sig lige godt til en lokalisering i alle byer. Nogle virksomheder og offentlige institutioner har så specielle krav til arbejdsmarked, service, trafikbetjening m. v., at kun de største provinsbyer kan konkurrere med hovedstaden. Meget store virksomheder ligger desuden bedst i store byer, hvor de ikke dominerer byen alt for meget økonomisk og socialt.

Andre virksomheder og institutioner, der stiller mindre specielle krav og er mindre dominerende, vil alt efter deres karakter lige så godt kunne lokaliseres i mellemstore og mindre byer.

En lokaliseringspolitik, hvor der alt efter virksomhedens eller institutionens karakter tilskyndes til en placering i byer af forskellig størrelse, kræver imidlertid for det første en omhyggelig vurdering af de enkelte byers muligheder og behov, for det andet en statslig indsats for at sikre det ønskede lokaliseringsvalg.

Et afgørende synspunkt i overvejelserne om byvækstens placering må være, at arbejdspladser og service lokaliseres sådan, at

folk kan nå dem uden at tvinges til enten at rejse urimelig langt dagligt eller flytte fra deres hjemegn. Dette taler for, at vi må være særlig opmærksomme på at sikre eksistensen af et net af byer, der er store nok til at rumme et vist udvalg af arbejdspladser og den almindeligt benyttede service og samtidig ligger inden for rimelige rejseafstande.

Byområder, der i dag har mindst 5-10.000 indbyggere, opfylder eller vil formodentlig kunne bringes til at opfylde disse betingelser. De fleste er i forvejen forsynet med både et godt udvalg af forretninger og institutioner. Samtidig ligger disse byer tæt nok til, at størstedelen af befolkningen har mindre end 15 km til den nærmeste af dem, og de er i reglen knudepunkter i rutebilnettet. I de egne, hvor der er væsentlig længere til byer med disse faciliteter, må det være overkommeligt at „stoppe hullerne“ i det nuværende bymønster, at udvælge og udbygge egnede byer som centre for de pågældende egne.

I næsten alle vore nye kommuner er der en *bymæssig bebyggelse* på omkring 1.000 indbyggere eller mere. Her vil mindre virksomheder kunne lokaliseres, og her vil der være grundlag for at stabilisere og udbygge et vist serviceniveau med kommunal forvaltning, skole med overbygning, bibliotek samt de mest almindelige udvalgsvarebutikker og liberale erhverv.

Jeg kan *konkludere* synspunkterne om det fremtidige bymønster i følgende punkter: Levevilkårene i byområderne forbedres gennem modernisering og fornyelse af forældede bydele og fremme af dannelsen af lokalby-samfund. De sidste års forskydning af befolkningstilvæksten fra hovedstadsregionen til det øvrige land søges fastholdt. Århus- og Odenseområdernes andel af landets befolkning bør ikke øges. Det øvrige bymønster udbygges med henblik på at etablere attraktive alternativer til de tre største byer, sådan at større virksomheder og institutioner fortrinsvis lokaliseres i større byer. Især udbygges et net af byer med gymnasium, godt udbygget sundhedsbetjening og tilsvarende service, så at der intetsteds er mere end ca. 15 km til et sådant center. Et net af kommuncentre udbygges med den vigtigste lokale service samt mindre virksomheder. I

landdistrikterne og på de små øer søges mest mulig service opretholdt og den kollektive trafikbetjening udbygget.

Bymønsterets planlægning.

Midlerne til at virkeliggøre disse synspunkter er i vid udstrækning dem, jeg allerede har omtalt i forbindelse med bestræbelserne for en ligelig udvikling i landet.

Med loven om lands- og regionplanlægning har folketing og regering fået et bedre værktøj til at få koordineret disse mange virkemidler. I sammenhæng med de øvrige planlægningslove giver loven desuden mulighed for at regulere byernes vækst og fornyelse. Staten kan således ved landsplandirektiver fastsætte, at bestemte forudsætninger skal lægges til grund for regionplanlægningen, ligesom staten ved sin stillingtagen til regionplanlægningen i hovedstadsområdet og det øvrige land og ved generelle retningslinier for den kommunale planlægning kan sikre varetagelsen af de synspunkter med hensyn til levevilkår og miljø i de tæt bebyggede dele af de største byer, jeg har gjort rede for.

Da loven om lands- og regionplanlægning trådte i kraft i 1974, var nogle af de spørgsmål, der indgår i landsplanlægningen, grundigt dokumenteret og overvejet, mens vi i andre spørgsmål næsten står på bar bund. For den videre planlægning er det nødvendigt, at der tilvejebringes et grundlag, og at der gennemføres forskellige undersøgelser. Dette rummer lovens § 2 også en bemyndigelse til.

Som et eksempel kan jeg nævne, at Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd og EF-kommissionen på miljøministeriets initiativ har iværksat en undersøgelse af de virksomheder og virksomhedsafdelinger, der stadig er koncentreret i storbyer (bl. a. er hovedkontorerne for udflyttede fabrikker ofte forblevet i hovedstaden). Det søges belyst, hvilke af disse erhverv og funktioner der har alternative lokaliseringsmuligheder, og hvilke midler der vil være egnede til at tilskynde dem til udflytning.

Vi vil i miljøministeriet udarbejde en samlet rapport om problemerne omkring den regionale udvikling og byvækstens lokalisering. Jeg skal også nævne, at det i forbindelse med den omtalte EF-regionalfond kræves, at der inden udgangen af 1977 udar-

bejdes regionale udviklingsprogrammer for de områder, der kan få støtte fra fonden, og at der allerede er samlet et foreløbigt materiale som grundlag for administrationen af fonden. Udarbejdelsen foregår som led i landsplanlægningen i samarbejde med andre statsstyrelser og de pågældende amtskommuner.

III. Arealanvendelsespolitik.

En anden side af samme sag er arealanvendelsespolitikken. Byerne beslæglægger en stadig større del af landets areal. Byvækstinteresserne må imidlertid afvejes over for andre anvendelser af vore arealressourcer, især bevarings- og beskyttelsesinteresser. Der er i den rapport om „Arealplanlægning — status og problemstillinger“ fra landsplanskretariatet, der i marts er omdelt i folketinget, fremlagt et udførligt materiale herom, og det følgende omfatter derfor kun nogle få hovedsynspunkter. De arealer, der inddrages til byvækst i bred forstand, dvs. til byzoner, sommerhusområder, trafik anlæg, råstofbunden industri osv., bør ikke være større end nødvendigt. Det må være en grundlæggende pligt over for vore efterkommere, at vi ikke ødsler med vore naturressourcer, og at beslæglæggelse af arealer sker ud fra en velovervejet planlægning. Er et areal først anvendt til byformål, er det yderst vanskeligt og oftest umuligt at føre det tilbage til dets tidligere tilstand.

De arealressourcer, som har de højeste kvaliteter, må især skånes. Jeg tænker både på kysterne samt andre værdifulde naturområder og på den jord, der har høj landbrugsmæssig bonitet. I kommuneplanlovsforlaget og følgelovforslaget om ændringer i lands- og regionplanloven er bevarelsen af landbrugsjord til jordbrugsmæssige formål nu foreslået som et særskilt forhold, der skal tages op såvel i den kommunale som i den regionale planlægning.

Arealanvendelse til byformål rummer mange uforenelige interesser. Boliger, institutioner og fredelige arbejdspladser bør ikke ligge op ad støjende og osende trafik anlæg og industrier. Det er et hovedmål i miljøplanlægningen, at sådanne arealanvendelser isoleres fra hinanden. Anlæg, der som lufthavne og eventuelle atomkraftværker medfører gener eller risici for et større område, end anlægget selv beslæglægger, må lokalise-

res således, at der er de nødvendige beskyttelseszoner omkring anlæggene.

Også i de områder, der ikke inddrages til byformål, kan de forskellige interesser i nogle tilfælde være uforenelige. Grusgravning eller anden råstofindvinding udelukker, så længe den står på, andre anvendelser; det samme kan — uden tidsbegrænsning — gælde rene bevaringsinteresser og vandindvindingsinteresser. I langt de fleste tilfælde vil der imidlertid samtidig med naturfredning kunne gives adgang til rekreativ anvendelse. Ofte vil både land- eller skovbrugs erhvervsinteresser, rekreative interesser og fredningsinteresser kunne tilgodeses i samme område, om end dette stiller krav om en vis gensidig tilpasning.

Sektorplanlægning.

De fleste samfundsaktiviteter medfører arealforbrug, og planlægningen inden for de forskellige sektorer såsom trafik-, skole-, sygehus-, vandforsyningsområdet m. fl. indebærer derfor konsekvenser for arealanvendelsen. Den langsigtede sektorplanlægning indgår som en bestanddel af landsplanlægningen, og styringen af arealanvendelsen må netop ske med udgangspunkt i sektorplanlægningen.

En række af de sagsområder, der er af betydning for arealanvendelsen, blev i 1973 henlagt under miljøministeriet. De væsentligste af disse er kort omtalt nedenfor.

Efter miljøbeskyttelsesloven skal der af amtsrådene og hovedstadsrådet udføres en *miljøkvalitetsplanlægning*, der sigter mod at fastsætte målsætninger for omgivelsernes friholdelse for forurening. Elementer i denne planlægning er bl. a. vandkvalitetsplaner, normer for luft- og støjforurening og retningslinier for placering af særligt forurenende virksomheder.

Miljøstyrelsen har udsendt en række vejledninger for miljøkvalitetsplanlægningen, og flere er under forberedelse. En nærmere undersøgelse af de særligt forurenende industriers og kraftværkers lokaliseringsbetingelser overvejes endvidere iværksat til brug for såvel regionplanlægningen som for miljøplanlægningen.

Efter vandforsyningsloven er det pålagt amtsrådene og hovedstadsrådet at planlægge den fremtidige *vandforsyning* ud fra undersøgelser af behov og ressourcer. Miljø-

ministeriet har udsendt vejledningsmateriale for planlægningen. Da vandforsyningsproblemerne er særlig påtrængende på Sjælland, vil miljøstyrelsen i samarbejde med hovedstadsrådet, Vestsjællands og Storstrøms amtskommuner samt Københavns kommune tilrettelægge en undersøgelse af de økologiske konsekvenser af forøget vandindvinding på Sjælland.

Grundlaget for *beskyttelsen af landets natur og landskabelige værdier* er naturfredningsloven. En række andre planlægningslove, især by- og landzoneloven, råstofloven og miljøbeskyttelsesloven, medvirker på forskellig måde til en landskabsbeskyttelse.

Det fredningsmæssige arbejde omfatter en varetagelse af de landskabelige, naturvidenskabelige, kulturhistoriske og undervisningsmæssige interesser samt de interesser, der knytter sig til befolkningens friluftsliv.

Fredningsplanudvalgene og statens naturfrednings- og landskabskonsulent har udarbejdet landskabsanalyser og gennemført en landsdækkende landskabsbonitering, som udpeger arealer af fredningsmæssig interesse. På dette grundlag rådgiver fredningsmyndighederne andre myndigheder i deres administration og planlægning, således at de fredningsmæssige interesser kan tilgodeses. Samtidig er dette materiale grundlaget for fredningsmyndighedernes administration af deres beføjelser efter naturfredningsloven og deres medvirken ved administrationen af anden lovgivning.

Væsentligt er også, at landskabsanalyserne m. v. er udgangspunkt for arbejdet med en udpegning og planlægning af de store egns karakteristiske landskaber, hvor der er en særlig koncentration af fredningsinteresser, de såkaldte naturparker. Formålet med denne planlægning er at sikre områderne og samtidig i størst muligt omfang at åbne dem for befolkningen.

Med hensyn til *befolkningens friluftsliv* er Friluftsrådet med støtte fra miljøministeriet ved at udarbejde en rapport om friluftslivets udvikling og arealbehov. Rapporten vil indgå i ministeriets overvejelser vedrørende dette område.

For så vidt angår *råstoflovgivningen* (loven om udnyttelse af sten, grus og andre naturforekomster i jorden og på søterritoriet) er ministeriet i færd med at undersøge mulighederne for at tilvejebringe et nær-

Skriftlig redegørelse af miljøministeren.

mere grundlag for en råstofplanlægning omfattende råstofferne: grus, sand, sten, ler m. v. på land. Et sådant materiale må omfatte en kortlægning af de tilgængelige ressourcer, en oversigt over råstofforbruget samt en vurdering af det fremtidige behov. I nær fremtid vil der af en arbejdsgruppe, nedsat af miljøministeriet, blive afgivet en beretning, som kan danne grundlag for de videre overvejelser.

Af sektorer uden for miljøministeriets område, der har væsentlig betydning for arealanvendelsen, skal nævnes:

Trafikområdet, først og fremmest veje, baner, flyvepladser og havne. En samlet vejplanskitse er udsendt i marts 1975, og der er dermed tilvejebragt et udgangspunkt for vurderingen af vejenes rolle i lands- og regionplanlægningen. DSB venter i løbet af 1975 at kunne fremlægge en plan for jernbanedriften frem til 1990. Et udvalg for almenflyvning og offentlige flyvepladser arbejder med udarbejdelsen af principielle retningslinier for en politik for disse spørgsmål uden for hovedstadsregionen. Ministeren for offentlige arbejder forbereder en lovgivning om trafikhavne, hvori indgår bestemmelser om udarbejdelse af en landshavneplan.

Landbruget anvender 69 pct. af landets samlede areal. Landbrugsministeren vil iværksætte en bonitetsundersøgelse for at tilvejebringe et grundlag for mere systematiske overvejelser over landbrugets interesser i arealer med forskellig bonitet og beliggenhed. Denne undersøgelse kan indgå i regionplanlægningen ved bedømmelsen af, hvilke arealer der skal anvendes til byvækst (jfr. den nævnte foreslåede bestemmelse i regionplanloven herom). Et ekspertudvalg under landbrugsministeriet har netop afgivet en indstilling om retningslinier for en landsomfattende klassificering af landbrugsjorden.

Endelig skal *saneringsplanerne* nævnes. Vi vil intensivere arbejdet med at opstille generelle retningslinier for indsatsen på byfornyelsesområdet og med hensyn til de ældre bycentres fremtidige rolle i det samlede bymønster. For at tilvejebringe et bedre grundlag for en prioritering af denne indsats vil vi fortsætte bestræbelserne for at få de kommuner, der ifølge saneringsloven af

1969 skal udarbejde tidsfølgeplaner for saneringen, til at færdiggøre dem.

Vi vil som nævnt arbejde for en fortsat vedligeholdelse og modernisering af den ældre boligmasse og på at bevare flest muligt boliger — hvor dette kan lade sig gøre — ved gennemførelse af saneringsplaner. Det skal i denne forbindelse også nævnes, at boligministeren har fremsat forslag om ændring af saneringsloven med henblik på at lette mulighederne for at gennemføre moderniseringer og gårdanlæg i tilknytning til saneringer, ligesom der er vedtaget en lov om statstilskud til isolering, forbedring, istandsættelse, vedligeholdelse m. v. af helårsboliger.

Den sammenfattende fysiske planlægning.

En sammenfattende fysisk planlægning har først og fremmest til opgave at sikre den mest hensigtsmæssige anvendelse af de givne arealressourcer ved at tilvejebringe et grundlag for at bedømme de enkelte arealanvendelsesønsker ud fra en samfundsmæssig helhedsbetragtning.

I forbindelse med den planlovreform, vi har gennemført i de senere år, og hvis hovedetaper var by- og landzonenloven fra 1969, lands- og regionplanloven fra 1973 og nu kommuneplanloven, har tinget beskæftiget sig indgående med den fysiske planlægning. Jeg skal derfor i denne sammenhæng blot fremhæve, at den decentralisering, der har været den røde tråd gennem planlovsreformen, forudsætter, at vi fra statens side udformer generelle retningslinier for den regionale og kommunale planlægning.

Sådanne retningslinier skal tjene til at sikre planlægningens standard. Vi kan derved undgå mange af de situationer, hvor der ellers ville opstå tvivl om statens beføjelser til at gribe ind, og vi vil på forhånd kunne gøre grundlaget for godkendelsen af regionplanerne klart.

Jeg har allerede nævnt nogle af de generelle retningslinier, der kan være tale om i forbindelse med byvækstens placering og bebyggelsesmønsteret i de enkelte dele af landet. Jeg har også været inde på nogle af de hovedsynspunkter, der bør lægges til grund for disse retningslinier: Bymønsterets funktionelle sammenhæng, genanvendelses-synspunktet og hensynet til at sikre reelle muligheder for et frit bosætningsvalg.

Andre grundlæggende hensyn er bl. a. en optimal anvendelse af de økonomiske ressourcer, forebyggelse af forurening samt opnåelse af gode arbejds- og boligmiljøer i eksisterende og nye bysamfund. Ud fra sådanne hensyn kan der f. eks. udformes retningslinier for struktureringen af byerne — måske i form af de tidligere beskrevne lokalbyer — for befolkningens adgang til service og rekreative områder, for udbygningen af den kollektive trafik og vejnettet og for bolig-tæthed og byarealforbrug.

Ved den fysiske planlægning kan vi regulere arealets anvendelse, når der sker ændringer heri, men ikke fremtvinge ændringer. For at sikre planlægningens virkeliggørelse er en mere aktiv offentlig *jordpolitik* af afgørende betydning.

Den gældende lovgivning, bl. a. loven om tilbudspflicht, loven om statens bygge- og boligfond og loven om erhvervelse af arealer til fritidsformål, er skridt på vejen hertil. Men regeringen finder, at denne lovgivning bør udbygges bl. a. ved, at der åbnes mulighed for at foretage ekspropriationer til bolig- og erhvervsformål på grundlag af den kommunale planlægning. Også lovforslaget om kommuneplanlægning bør følges op med en lovgivning, der generelt giver bedre muligheder for at sikre gennemførelsen af planerne. Særligt i forbindelse med byfornyelsesplanlægningen er der behov for bestemmelser, der giver adgang til at foretage en økonomisk udvigning mellem de involverede interesser.

Der kan være grund til at gå lidt nærmere ind på spørgsmålet om sommerhusområders udnyttelse. Som udgangspunkt vil jeg for det første fremhæve, at vi må forhindre, at de resterende åbne kyststrækninger dækkes af et ubrudt bælte af sommerhusbyggeri. For det andet må vi sikre, at mennesker med almindelige indtægter også i fremtiden får mulighed for at holde ferie ved de danske kyster.

Ud fra disse hensyn må vi bl. a. overveje for en periode at standse udlæggene af nye arealer til traditionelt sommerhusbyggeri — i hvert fald i de særligt truede områder langs Vesterhavskysten og de sjællandske kyster. Dette vil f. eks. kunne ske ved et landsplandirektiv.

På grundlag af regionplanlægningen kunne der herefter fastlægges kvoter eller

rammer for en årrække ad gangen for udbygningen af sommerhusområderne i de enkelte amtskommuner. Disse rammer måtte afstemmes efter landets behov, men tillige tilpasses det enkelte amts særlige situation og muligheder. Alt dog med respekt for hensynet til de særligt truede kyststrækninger.

For en sådan planlægningspolitik taler også, at rummeligheden i de eksisterende ubebyggede sommerhusområder er meget betydelig.

Regeringen finder endvidere, at der bør udformes retningslinier for region- og kommuneplanlægningen, der kan fremme alternative og mindre arealkrævende former for feriebebyggelse — feriecentre — campingpladser m. v. i de allerede udlagte sommerhusområder og i tilknytning til de mindre byer i sommerhusbaglandet. Herved vil vi tillige kunne tilgodese ønsket om en mere intensiv udnyttelse af investeringerne i kloakker, veje, vandværker m. m. og skabe et bedre økonomisk grundlag for den lokale forsyning med forretninger og anden service. Vi overvejer tillige at skærpe retningslinierne for placering og udformning af hotelbyggeri i kystområderne.

I denne forbindelse vil jeg endelig pege på, at loven om sommerhuse og camping m. v. fra 1972 giver mulighed for i visse tilfælde at påbyde en ejer at udnytte sit ubebyggede, udlagte sommerhusområde. Formålet hermed er at hindre, at store arealer i strid med planlægningen og udviklingen i det pågældende område skal ligge ubenyttet hen i spekulationsøjemed. Vi vil — om fornødent bl. a. ad denne vej — kunne dæmme op for jordspekulation i de rekreative områder.

Jeg håber på en fordomsfri drøftelse af disse væsentlige spørgsmål. Vi har jo ikke ubegrænsede naturværdier til rådighed, og vi må søge at sikre, at hele den danske befolkning får glæde af vore kystområder.

IV. Landsplanlægningens organisation.

Landsplanlægning er en løbende proces, der ikke på noget tidspunkt vil kunne udmøntes i en samlet, færdig „landsplan“ for et bestemt år. Hovedvægten vil snarere — i lighed med de nævnte regionale udviklingsprogrammer for de områder, der kan støttes fra EF's regionalfond — komme til at ligge på en samordning af de forskellige foran-

staltninger, der iværksættes for at nå landsplanlægningens mål.

De foran beskrevne problemer og opgaver vil kun kunne løses, hvis de indgår i grundlaget for en række beslutninger, der træffes af folketinget, regeringen, mange forskellige statslige myndigheder, kommunale råd, erhvervsvirksomheder m. fl., og landsplanlægningen stiller derfor krav om et omfattende samarbejde til mange forskellige sider, herunder en nær kontakt mellem den sammenfattende fysiske og økonomiske planlægning — perspektivplanlægningen og flerårsbudgetterne.

Loven om lands- og regionplanlægning indeholder kun få retningslinier for tilrettelæggelsen af dette samarbejde, ligesom spørgsmålet om organisationen af landsplanarbejdet i det hele taget kun i beskedent omfang blev berørt under lovforberedelsen.

Ifølge loven skal godkendelse af regionplaner og fastsættelse af bindende forudsætninger for regionplanlægningen drøftes med de øvrige implicerede ministre — i praksis i et ministerudvalg — før der træffes afgørelse. Loven pålægger endvidere alle offentlige myndigheder informationspligt over for miljøministeriet om forhold, der er relevante for landsplanlægningen.

For at sikre samordningen af de statslige myndigheders beslutninger og dispositioner vil regeringen gennemføre en ordning, der sikrer, at alle beslutninger, som er af væsentlig betydning for landsplanlægningen, altid overvejes under en landsplanmæssig synsvinkel. Ordningen vil formentlig indebære, at sådanne spørgsmål altid skal drøftes med miljøministeriet og eventuelt forelægges i et ministerudvalg, før der træffes beslutning.

I overvejelserne om den nærmere tilrettelæggelse i fremtiden af samarbejdet mellem de statslige styrelser vil de forslag, som om kort tid ventes fremlagt af udvalget vedrørende centraladministrationens planlægningsvirksomhed, indgå med stor vægt. Der er dog allerede igangsat et samarbejde mellem miljøministeriet og de øvrige statslige styrelser omkring først og fremmest den mere langsigtede planlægning, som foregår i de enkelte styrelser, og som er af betydning for lands- og regionplanlægningen.

Organisationen af regionplanlægningen i amtskommunerne uden for hovedstadsområdet er omtalt i bilag 2. Man har i de fleste amtskommuner opbygget organisationsformer, der synes velegnede til at fremme koordineringen både internt i amtskommunen og udadtil til kommunerne og miljøministeriet.

I forbindelse med iværksættelsen af regionplanlægningen er der således på forskellig måde indledt et nært samarbejde mellem miljøministeriet og regionplanmyndighederne. Dette samarbejde omfatter bl. a. en løbende kontakt mellem de enkelte amtsråd henholdsvis hovedstadsrådet og miljøministeriet, vejledning i regionplanarbejdets nærmere tilrettelæggelse og støtte til planlægningsarbejdet i form af diverse informationer, statistiske data m. v.

Samarbejdet mellem miljøministeriet og Industrirådet, Landbrugsrådet og en række andre erhvervsorganisationer og interesseorganisationer omkring landsplanarbejdet vil blive udbygget i den kommende tid.

Udførelsen af landsplanarbejdet vil stille store krav til miljøministeriet. Der er bl. a. derfor i ministeriet i samarbejde med administrationsdepartementet udarbejdet forslag til en ny struktur, som vil muliggøre en effektivisering af ministeriets indsats.

I miljøministeriet er der siden lovens vedtagelse sket en opprioritering af lands- og regionplanarbejdet, og i overvejelserne om ministeriets organisatoriske struktur er hensynet til dette arbejdes effektivitet tillagt stor vægt.

Jeg håber, at en ny struktur for miljøministeriet vil kunne gennemføres i år.

V. Sammenfatning.

Jeg vil slutte med at resumere de initiativer, der dels allerede er taget, dels de initiativer, det er regeringens hensigt at tage for at effektivisere landsplanlægningen.

En række undersøgelser af betydning for landsplanlægningen er iværksat eller besluttet. En undersøgelse af alternative lokaliseringsmuligheder for storbyerhverv er iværksat med finansiering fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd og EF-Kommissionen. De økologiske følger af forøget vandindvinding på Sjælland vil blive undersøgt i samarbejde med de lokale vandplanlægningsmyndigheder. Under landsbrugsmi-

nisteriet vil der blive gennemført en klassificering af landbrugsjorderne efter deres bonitet.

Andre undersøgelser er under overvejelse. Først og fremmest må nævnes en samlet udredning af faktorerne i regional- og lokaliseringspolitikken, som skal forestås af miljøministeriet, og som jeg lægger megen vægt på at få sat i gang. Desuden må nævnes en belysning af de særligt forurenende industriers og anlægs lokaliseringsbetingelser, en undersøgelse af problemerne omkring fritidsbebyggelsen og turismen, en undersøgelse af videnskabelige interesser i fredningsplanlægningen samt en undersøgelse af de regionale følger af bloktilskudsordningen.

Der er taget initiativ til forhandlinger med hovedstadsrådet om regionplanlægningen i hovedstadsområdet, og der er indledt et samarbejde mellem Vestsjællands og Storstrøms amtsråd og hovedstadsrådet om den videre regionplanlægning. Vi har foreslået en ændring i lands- og regionplanloven, der sikrer, at også landbrugets arealforbrug overvejes og planlægges. Der er sket en forøelse af bevillingerne til egnsudvikling.

Andre politiske initiativer overvejes. En vejledning af virksomheder om lokaliseringsmuligheder i de forskellige egne af landet vil være et vigtigt skridt og må indføres i samarbejde med erhvervenes og lønmodtagernes organisationer, pengeinstitutter og statens erhvervsfremmende foranstaltninger.

Vi påtænker en gennemgang af statslige normer for amtskommunal og kommunal service med henblik på at vurdere deres indbyrdes overensstemmelse i regionplan-sammenhæng. Specielt må de vurderes med henblik på at muliggøre opretholdelse eller udbygning af institutioner i landdistrikter og små byer.

Miljøministeriet vil i samarbejde med de kommunale organisationer udarbejde generelle retningslinjer for den fysiske planlæg-

ning, bl. a. for byvækstens fordeling i regionplanerne, herunder for udviklingen i de forskellige led i bymønsteret samt i landdistrikterne. Miljøministeriet vil også foretage en landsplanmæssig vurdering af hovedstadens og de største provinsbyers vækst.

De kommuner, der efter saneringsloven af 1969 skal udarbejde tidsfølgeplaner, opfordres til snarest at færdiggøre disse. Der vil herefter være et bedre grundlag for opstilling af generelle retningslinier for byfornyelsesplanlægningen.

Vi vil foreslå jordlovgivningen udbygget med en mulighed for ekspropriation til bolig/erhvervsformål, og vi overvejer et lovgivningsinitiativ med henblik på i det hele at sikre bedre gennemførelsesmuligheder for den kommunale planlægning.

Vi vil ved et landsplandirektiv søge udlæg af nye sommerhusområder dæmpet og til gengæld udarbejde retningslinjer for andre, mindre arealkrævende former for feriebebyggelse.

Rent organisatorisk er landsplanarbejdet opprioriteret inden for miljøministeriet.

Herudover overvejes en samordning af planlægningen inden for de enkelte ministerier og lands- og regionplanlægningen, herunder også en samordning mellem forvaltningen af egnsudviklingsstøtten og retningslinjerne i regionplanerne for byvækstens fordeling.

Det vil blive sikret, at konkrete beslutninger om oprettelse, udvidelse, flytning, indskrænkning eller nedlæggelse af statsinstitutioner underkastes en landsplanmæssig vurdering.

Endelig vil miljøministeriet medvirke til at intensivere arbejdet med tilvejebringelse af det grundlagsmateriale — data, økonomiske analyser, konsekvensberegninger m. v. — der er en forudsætning for en fremtidig samordning mellem den overordnede økonomiske planlægning og landsplanlægningen.

Bilag 1.*Notat vedrørende regionale erhvervsforhold og levevilkår.*

Notatet omfatter en række kort over den geografiske fordeling af forskellige erhvervsforhold, indkomstforhold m. m.

Til kortene er knyttet en ledsagende tekst, hvori der gøres rede dels for grundla-

get for de enkelte kort, dels for hvilke hovedtendenser der fremgår af dem. Herved uddybes oplysningerne om de regionale skævheder i redegørelsen for landsplanlægningen.

1. *Beskæftigede ved landbrug, fiskeri m.v. i arbejdskraftoplande 1972.*

2. *Beskæftigede ved industri m.v. i arbejdskraftoplande 1972.*

3. *Beskæftigede ved service i arbejdskraftoplande 1972.*

Af kortene fremgår de tre hovederhvervs andel af den samlede arbejdsstyrke 1972. De er fordelt på de arbejdskraftoplande, der kunne afgrænses på grundlag af oplysningerne fra folketællingen 1970 om bopæl og arbejdssted. Det bemærkes, at tal for fem mindre områder, nemlig Møn, Ærø, Samsø, Læsø og Skagen, er angivet under ét på hvert kort.

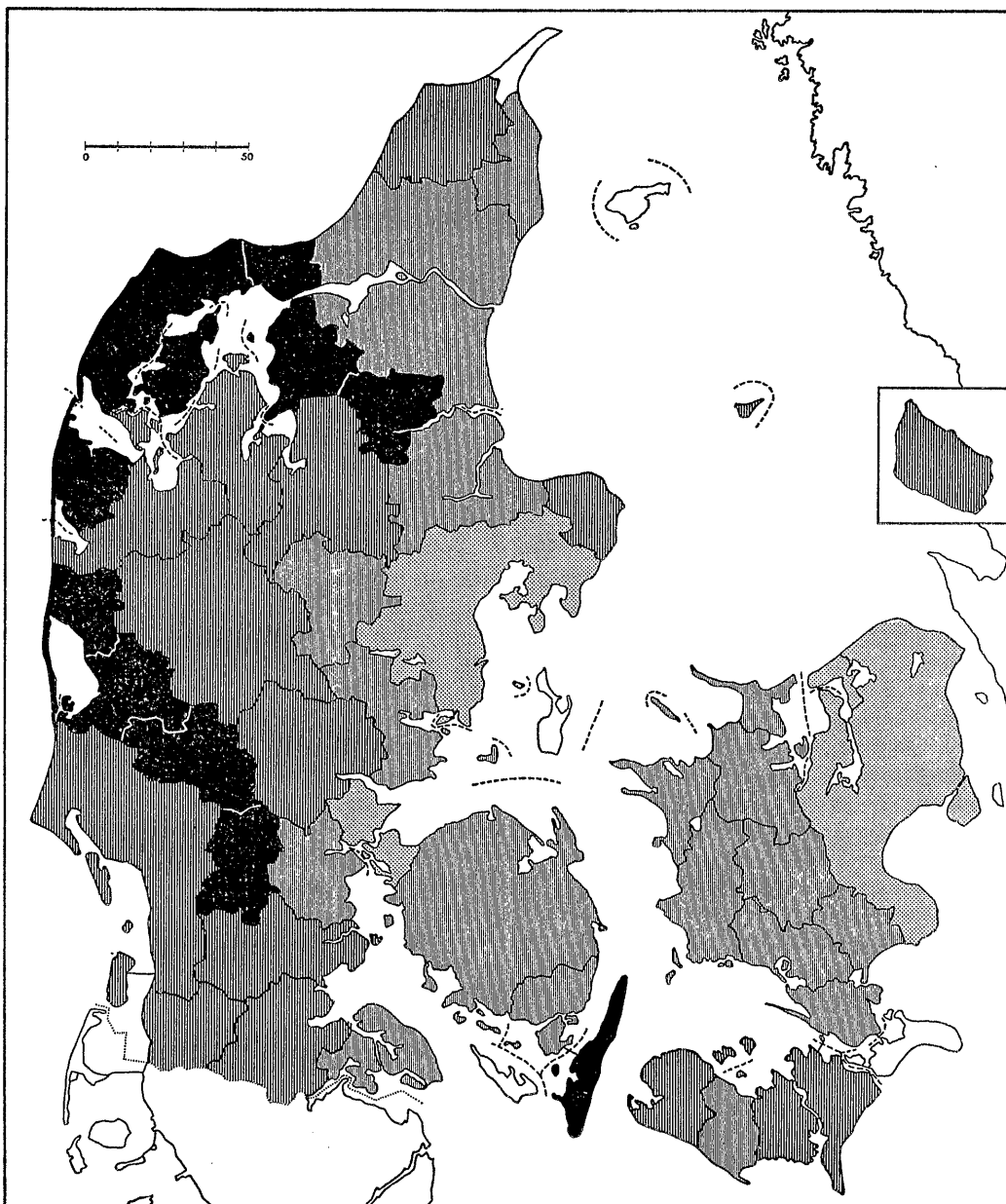
Det ses, at en forholdsvis stor andel af arbejdsstyrken er beskæftiget ved landbrug og fiskeri i Vest- og Nordjylland samt på Bornholm, Lolland-Falster og de mindre øer.

Industrien (inkl. håndværk samt bygge- og anlægsvirksomhed) beskæftiger en forholdsvis stor andel af arbejdsstyrken i en række områder på Sjælland og Fyn samt

Øst- og Midtjylland. Derimod er industribeskæftigelsen forholdsvis mindre dels i Nord- og Vestjylland og på de mindre øer, dels i hovedstadsregionen.

Servicesektoren, herunder både de private serviceerhverv og offentlige institutioner, beskæftiger en forholdsvis stor andel af arbejdsstyrken i hovedstadsregionen og Århusområdet. Andelen er gennemgående mindre, jo mindre byer arbejdskraftoplandene rummer, og mindst i Vest- og Midtjylland. Kortet udtrykker samtidig, hvor god befolkningens adgang til service er i de forskellige dele af landet, idet en stor andel servicebeskæftigede stort set betyder et højt niveau af privat service og god forsyning med offentlig service (herunder uddannelsesmuligheder).

Kilde: Materiale fra beskæftigelsesundersøgelsen 8. november 1972, meddelt af Danmarks Statistik.

BESKÆFTIGEDE VED LANDBRUG, FISKERI M.V. I ARBEJDSKRAFTOPLANDE 1972

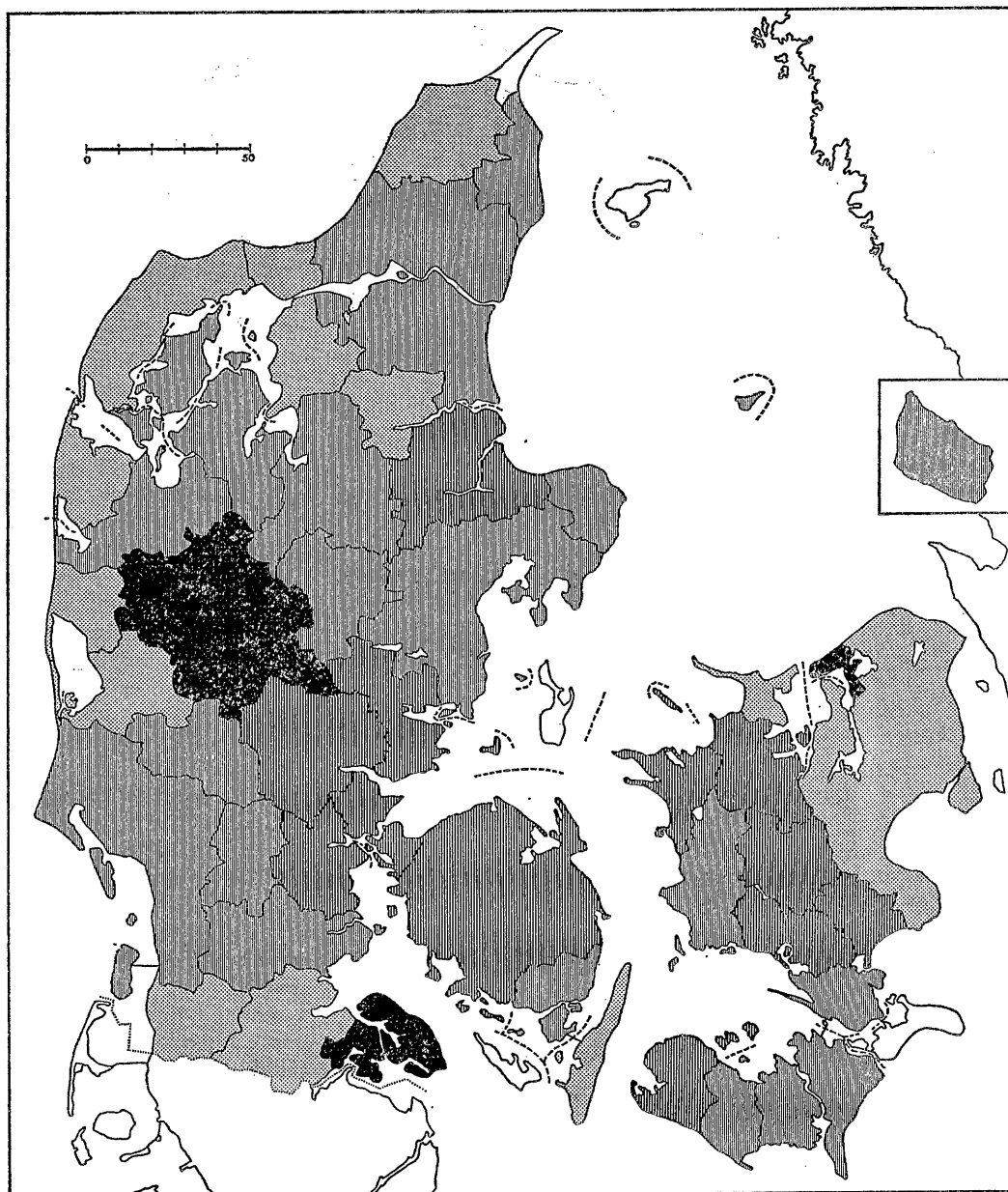
ANDEL AF SAMLET ARBEJDSSTYRKE

	OVER	22.5%
	15.0 -	22.5%
	7.5 -	15.0%
	0.0 -	7.5%

MØN, ÆRØ, SAMSØ, LÆSØ OG SKAGEN UNDER ÆT: 24.0%

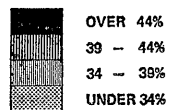
LANDSGENNEMSNIT: 10.0%

B-83-05-74

BESKÆFTIGEDE VED INDUSTRI M.V. I ARBEJDSKRAFTOPLANDE 1972

ANDEL AF SAMLET ARBEJDSSTYRKE

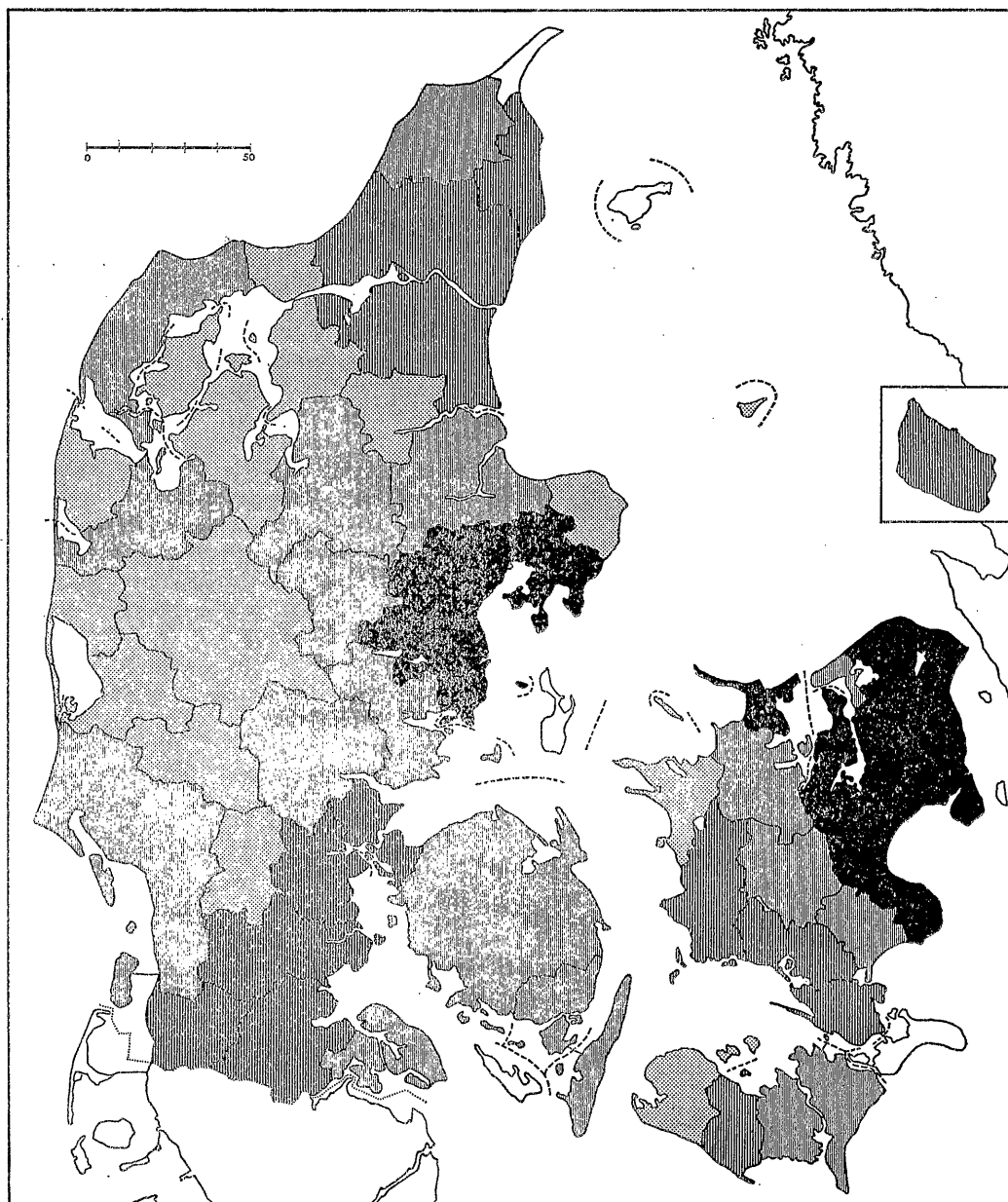

MØN, ÆRØ, SAMSØ, LÆSØ OG SKAGEN UNDER ET: 31%

LANDSGENNEMSNIT: 36%

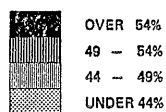
B-83-06-74

Skriftlig redegørelse af miljøministeren.

BESKÆFTIGEDE VED SERVICE I ARBEJDSKRAFTOPLANDE 1972

ANDEL AF SAMLET ARBEJDSSTYRKE

MØN, ÆRØ, SAMSØ, LÆSØ OG SKAGEN UNDER ET: 45%

LANDSGENNEMSNIT: 54%

B-83-05-74

4. Industriens struktur i amtskommuner 1973.

Den samlede industribeskæftigelse er udtrykt ved arealet af cirklen i hver amtskommune. Beskæftigelsens fordeling på 8 branchegrupper er udtrykt ved cirklernes opdeling i udsnit med forskellige signaturer.

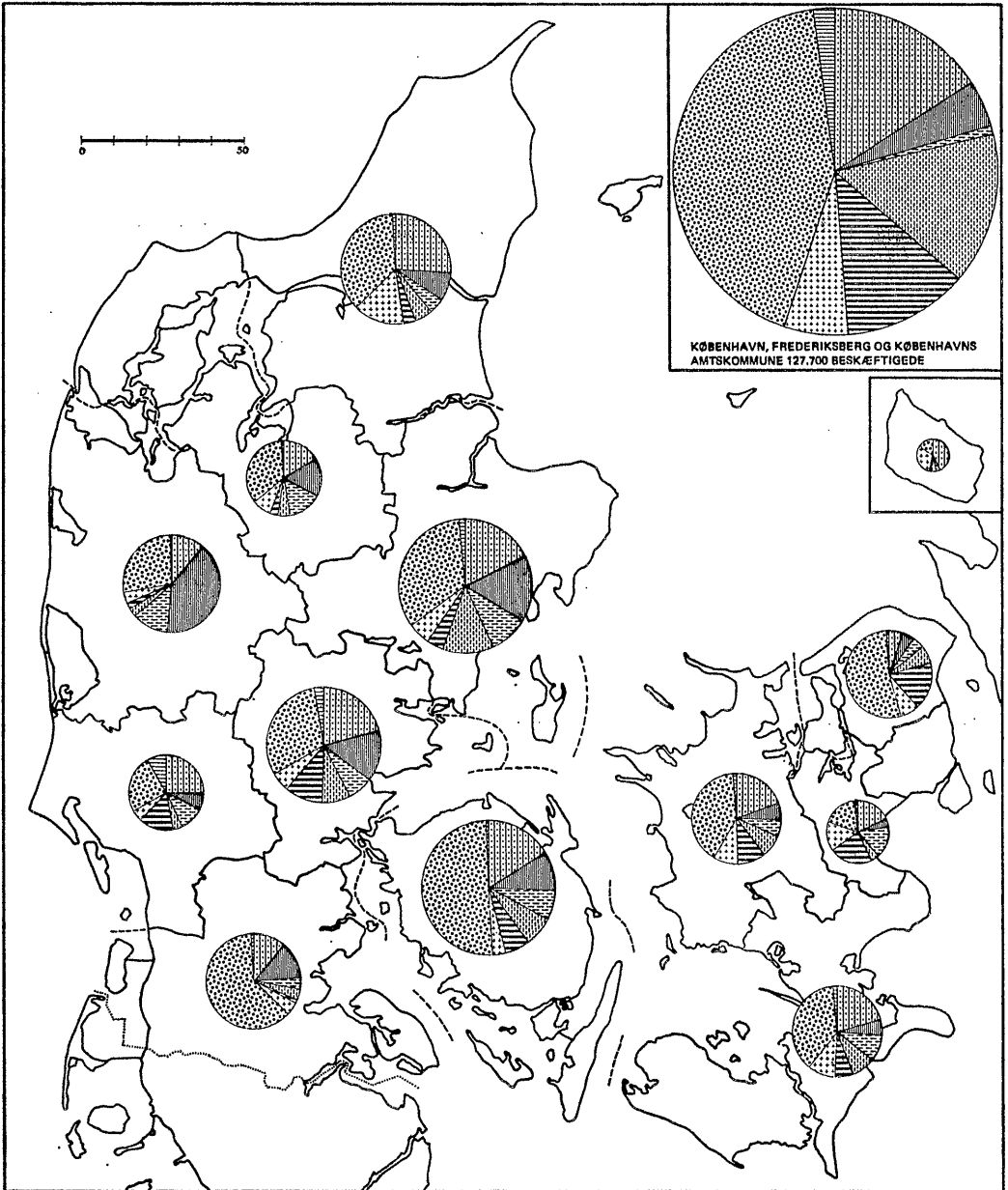
Kortet er en ajourføring af figur 3.18 i „Arealplanlægning, status og problemstillinger“, idet dog definitionen af brancherne er ændret noget.

Det fremgår af kortet, at industrien i en række amtskommuner er stærkt domineret af en enkelt eller nogle få brancher. Dette gælder især Frederiksborg, Bornholms, Fyns, Sønderjyllands, Ringkøbing og Nordjyllands amtskommuner.

Den gennemsnitlige lønudgift pr. beskæftiget var *højest* i papir- og grafisk industri samt i kemisk industri. Disse brancher rummer en forholdsvis stor andel af industribeskæftigelsen i hovedstadsregionen, mens deres andel er lille i Bornholms, Sønderjyllands, Ringkøbing, Viborg og Nordjyllands amtskommuner.

Lønudgiften pr. beskæftiget var *lavest* i tekstil-, beklædnings- og læderindustri samt i træ- og møbelindustri. Disse brancher rummer en forholdsvis stor andel af beskæftigelsen i Ringkøbing og Viborg amtskommuner, mens andelen er lille i hovedstadsregionen og på Bornholm.

Kilde: Statistiske Efterretninger 1975 nr. 19.

INDUSTRIENS STRUKTUR I AMTSKOMMUNER 1973

	NÆRINGSMIDDEL-INDUSTRI M.M.		KEMISK INDUSTRI M.M.
	TEKSTIL OG BEKLÆDNINGSINDUSTRI		RÅSTOFUDVINDING OG STEN-, LER- OG GLASINDUSTRI
	TRÆ OG MØBEL-INDUSTRI		JERN- OG METALINDUSTRI
	PAPIR- OG GRAFISK INDUSTRI		ANDEN INDUSTRI

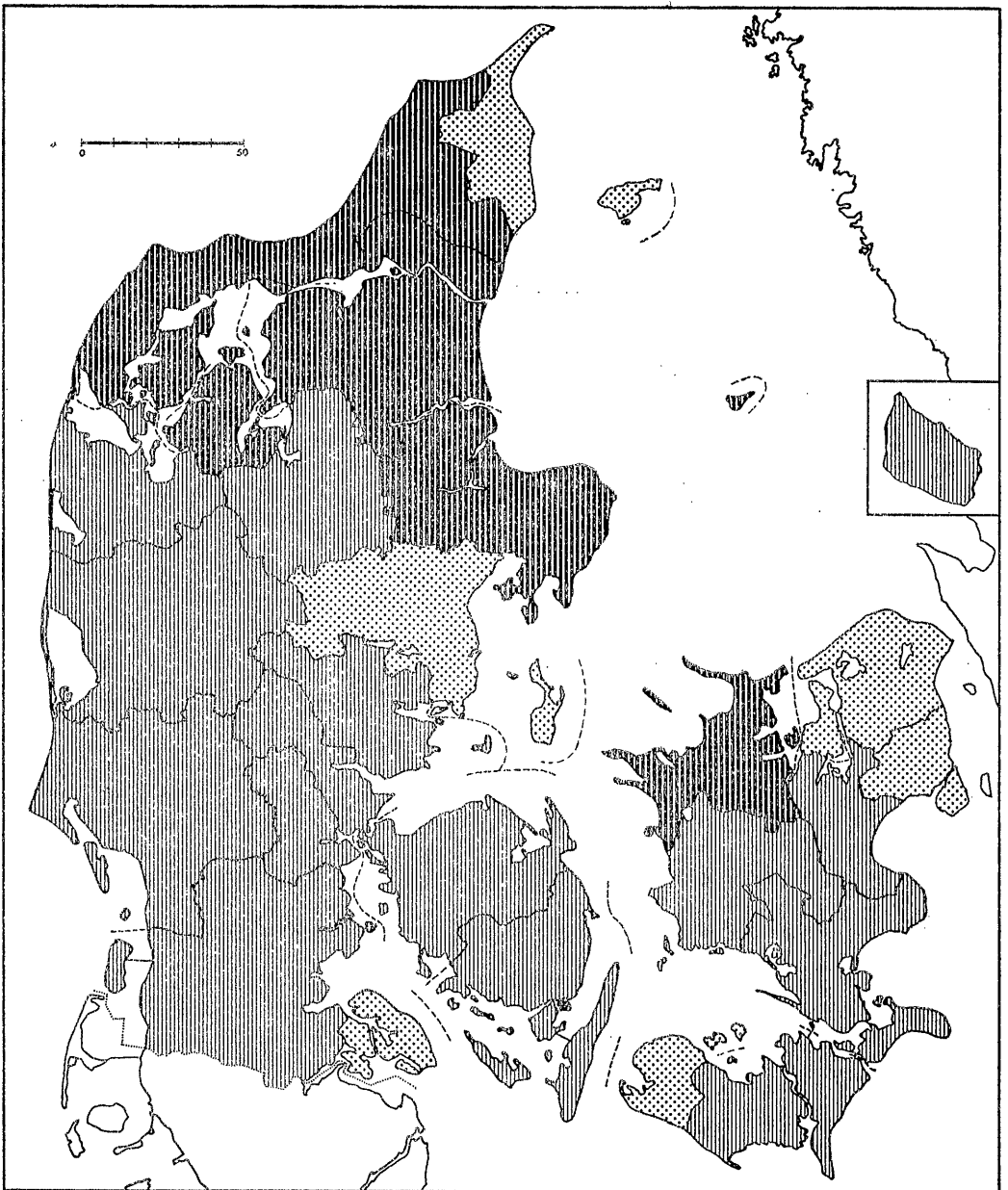

5. Ledigheden i arbejdsformidlingsområder i 1. kvartal 1975.

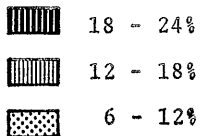
Kortet viser arbejdsløsheden i gennemsnit af ugeopgørelserne i 1. kvartal 1975. Et tilsvarende kort for hele året 1973 findes s. 46 i landsplansekretariatets rapport „Arealplanlægning, status og problemstillinger“. Det bør ved sammenligning erindres, at arbejdsløsheden altid er størst i vintersæsonen. Tallene for 1. kvartal 1975 ligger imidlertid i alle dele af landet langt højere end i samme kvartal i 1973 og 1974.

Kortet viser, at arbejdsløshedsprocenten er lavest i hovedstadsregionen, Århusområdet samt nogle få andre industribyer. De højeste arbejdsløshedsprocenter forekommer i Nordvestsjælland samt i det nordlige Jylland, hvor den i Hjørring- og Thisted-områderne var over 20 i gennemsnit for 1. kvartal.

Kilde: Statistiske Efterretninger 1975 nr. 28 og nr. 33.

LEDIGHEDEN I ARBEJDSFORMIDLINGSOMRÅDER I 1. KVARTAL 1975

LANDSGENNEMSNIT: 13%

B-83-05-74

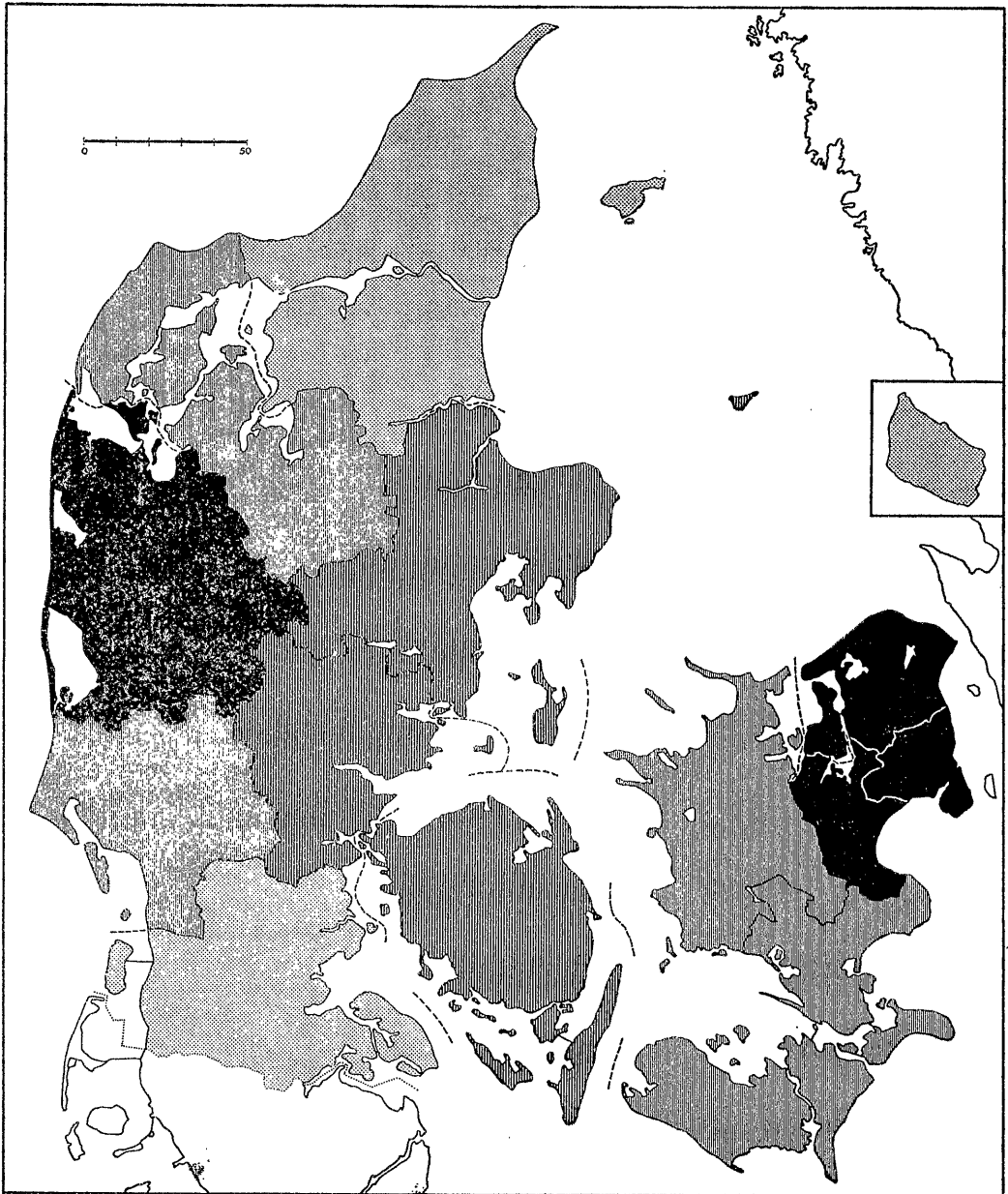
6. Kvinders erhvervsfrekvens i amtskommuner 1974.

Kortet viser, hvor stor en andel af samtlige kvinder i alderen 15-74 år der er erhvervsmæssigt beskæftiget.

Denne andel er stor i hovedstadsregionen (samt i Ringkøbing amtskommune, hvor en stor del af tekstil- og beklædningsindustrien

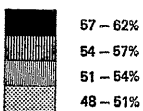
ligger). I de øvrige amtskommuner i Nord- og Vestjylland, på Bornholm og Sjælland-Lolland-Falster er den forholdsvis lav, mens kvindernes erhvervsfrekvens på Fyn og i Østjylland ligger omkring landets gennemsnit.

Kilde: Materiale fra beskæftigelsesundersøgelsen 23. oktober 1974, meddelt af Danmarks Statistik.

KVINDERS ERHVERVSFREKVENNS I AMTSKOMMUNER 1974

ANDEL I ARBEJDSSTYRKEN AF SAMTLIGE 15 - 74 ÅRIGE KVINDER

LANDSGENNEMSNIT: 55%

7. Antal repræsenterede erhverv i handelsdistrikter 1970.

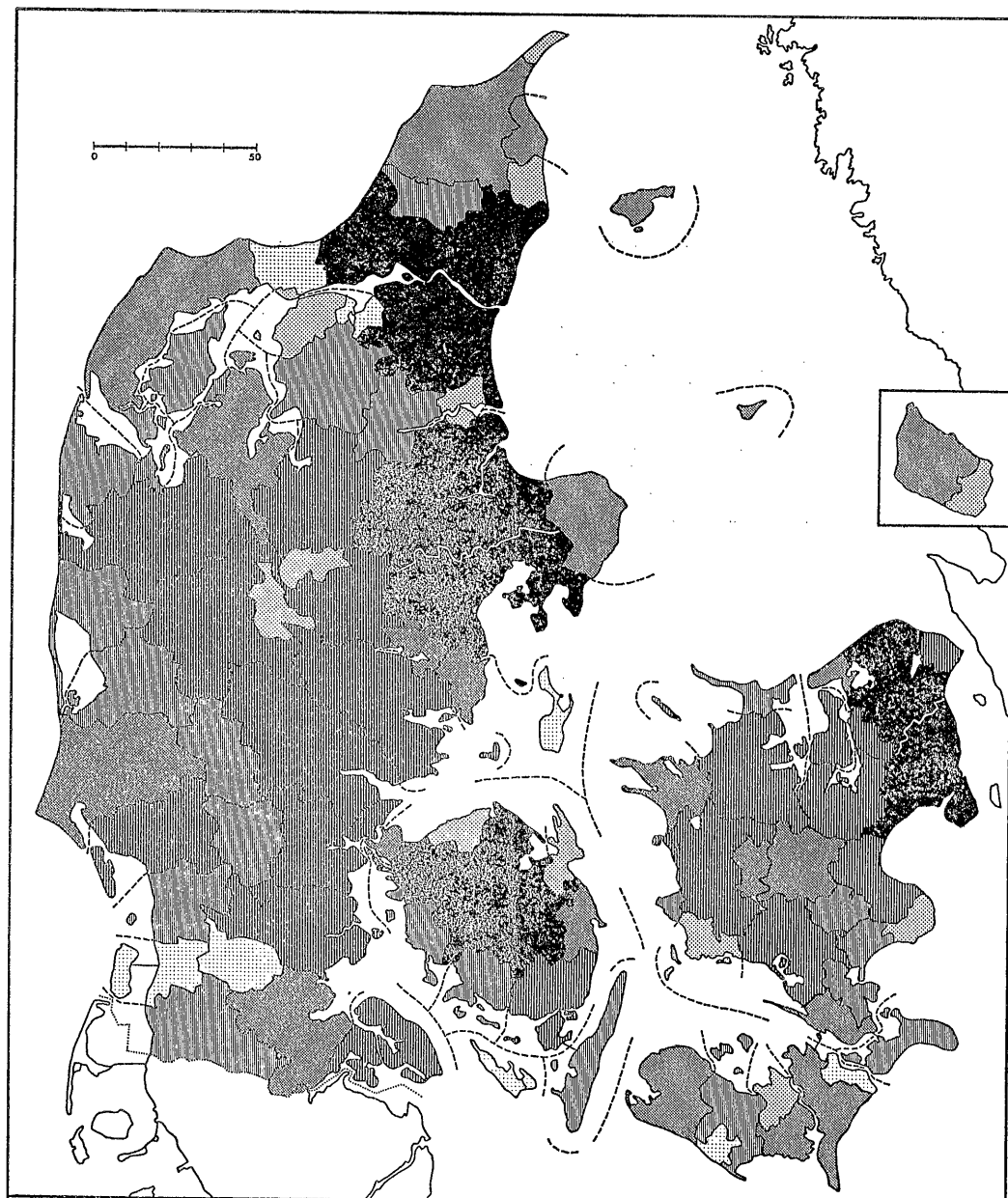
Kortet viser for hvert af Danmarks Statistiks „handelsdistrikter“, hvor mange af de i alt 239 erhvervsbrancher beboerne arbejdede i ved folketællingen 1970. (Hvis der i en branche kun arbejder 1 person fra det pågældende handelsdistrikt, er branchen dog ikke medtaget). Kortet udtrykker befolkningens valgmuligheder mellem forskellige slags arbejde. Det skal bemærkes, at ret få personer arbejder uden for det handelsdi-

strikt, de bor i; dette gælder dog ikke på Sjælland.

Kortet viser, at valgmulighederne er større, jo større byer der findes i et handelsdistrikt. Næsten alle brancher er til stede i København, Århus, Odense og Ålborg handelsdistrikter. I de handelsdistrikter, hvor den største by har under 5.000 indbyggere, er derimod kun 100-150 brancher repræsenteret.

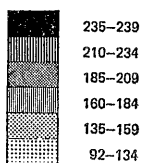
Kilde: Materiale fra folke- og bolig­ tællingen 1970, meddelt af Danmarks Statistik.

Skriftlig redegørelse af miljøministeren.

ANTAL REPRÆSENTEREDE ERHVERV I HANDELSDISTRIKTER 1970

BLANDT INDBYGGERNE ARBEJDE MINDST 2 I FØLGENDE ANTAL ERHVERV (AF 239 MULIGE):

8. Andel af 14-49-årige med mere end 7 års skolegang 1970.

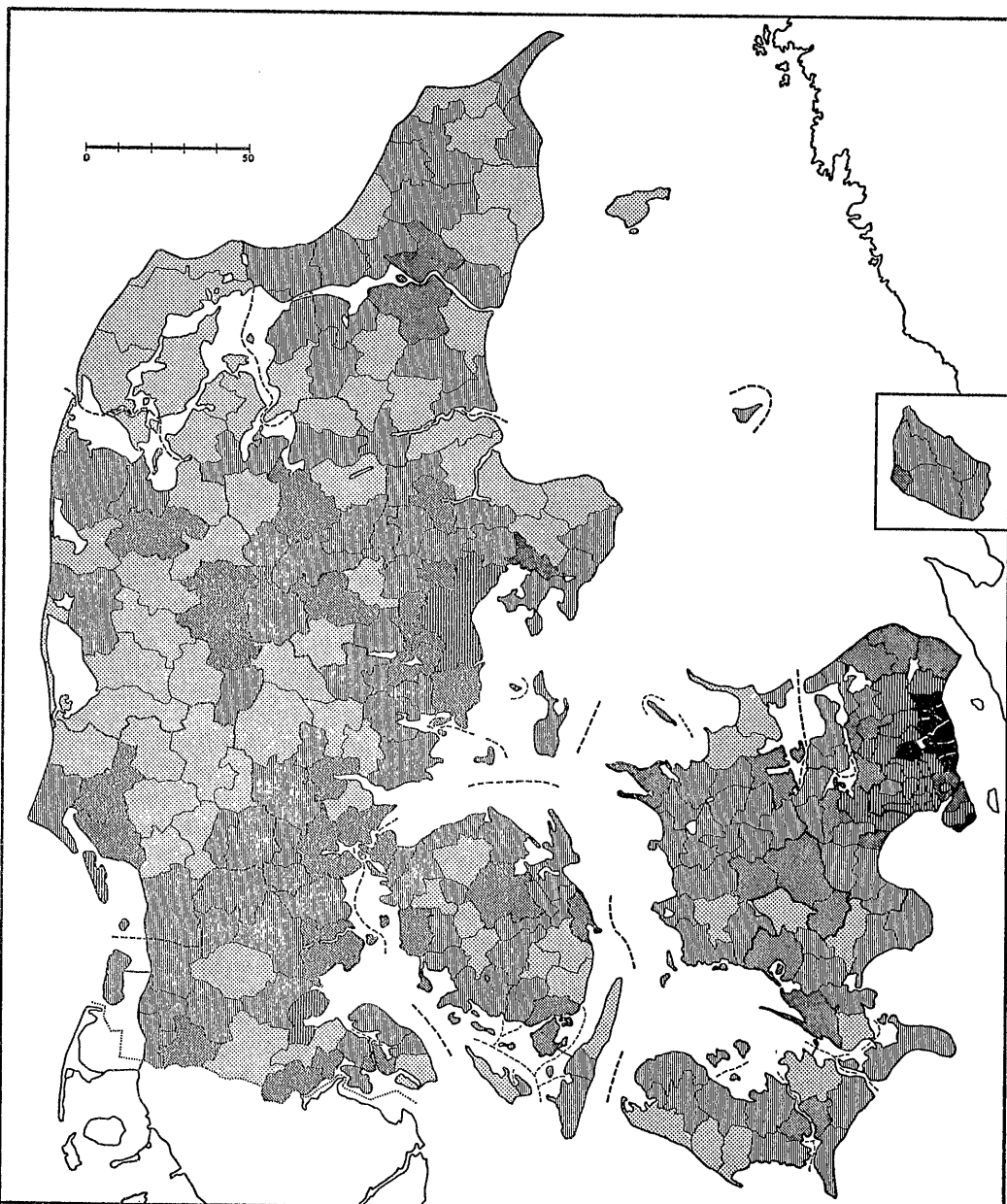
Kortet er udarbejdet på grundlag af folketællingen 1970 og viser, hvor stor en andel af de 14-49-årige i hver kommune der enten har modtaget mere end 7 års skolegang eller stadig går i skole.

Denne andel er høj i hovedstadsregionen og Århusområdet og ligger i andre provinsbyer omkring landsgennemsnittet, mens

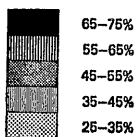
andelen er lav i landkommunerne, især i Nord- og Vestjylland.

Forskellene i befolkningens uddannelsesniveau må bl. a. ses som et resultat af forskelle i uddannelsesmulighederne, men også som et resultat af, at personer med mere end 7 års skolegang har bedre erhvervs muligheder i byerne, især de største.

Kilde: Statistisk Tabelværk: Folke- og bolig­ tællingen 9. november 1970, amtshæfterne.

ANDEL AF DE 14-49 ÅRIGE MED MERE END 7 ÅRS SKOLEGANG 1970

LANDSGENNEMSNIT: 49%

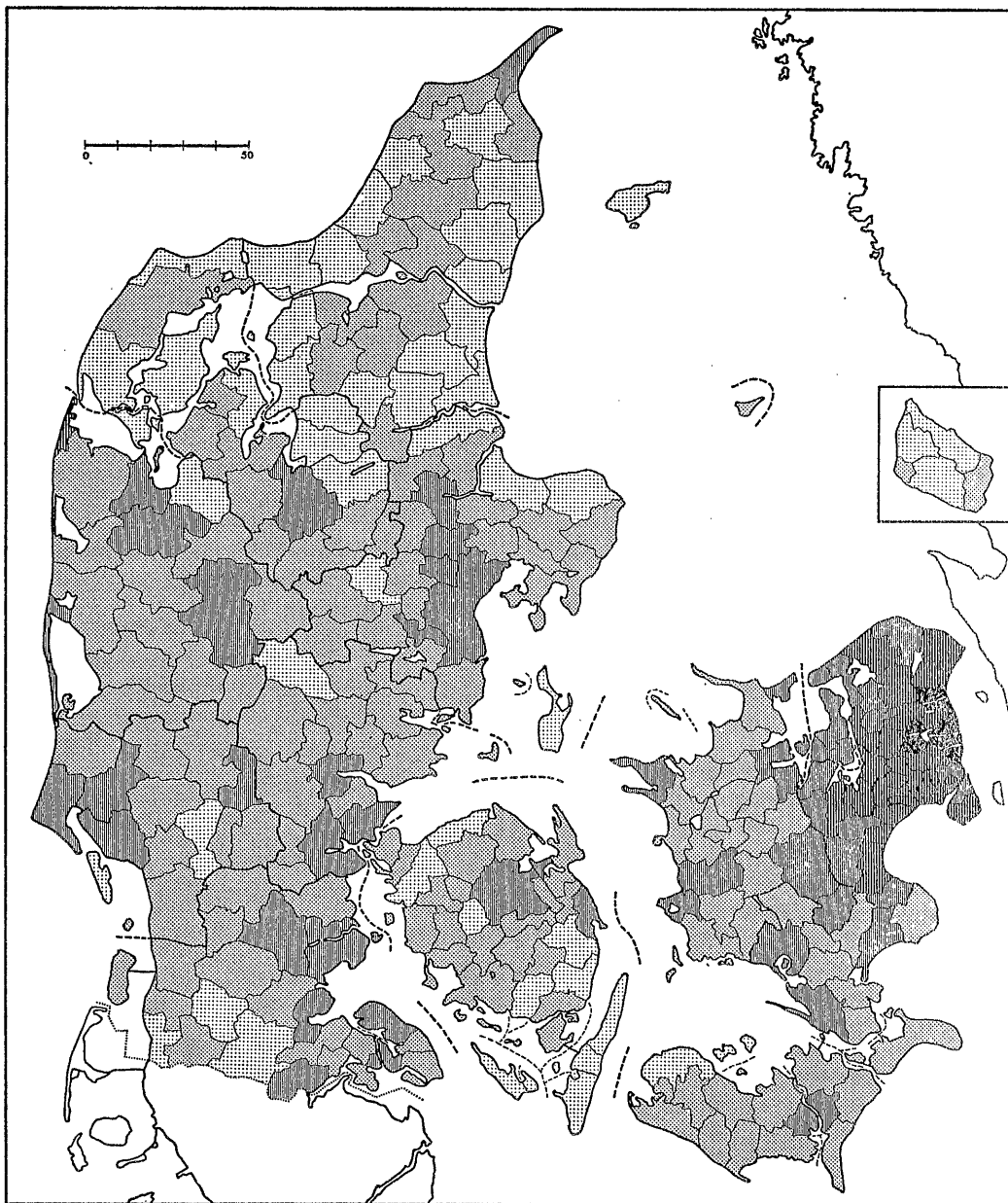
9. Gennemsniligt skattepligtig indkomst i kommuner 1973.

Kortet viser den gennemsnitlige skattepligtige indkomst pr. skatteyder iflg. slutligingen for 1973.

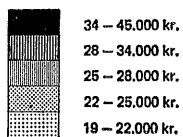
Det fremgår, at indkomsterne er væsentlig højere i hovedstadsregionen end i det øvrige land. Her har de større provinsbyer igen højere gennemsnitsindkomst end landkommuner. Indkomstniveauet er lavest i Nordjylland, i det sydfynske område og på Bornholm.

Årsagerne til indkomstforskellene er bl.a., at lønniveauet inden for mange fag er højest i hovedstadsområdet, at en forholdsvis stor andel af skatteyderne i hovedstadsområdet arbejder i vellønnede erhverv og stillinger, og at en forholdsvis stor andel af de gifte kvinder i hovedstadsregionen har erhvervsindtægt.

Kilde: Materiale meddelt af Danmarks Statistik.

GENNEMSNITLIG SKATTEPLIGTIG INDKOMST I KOMMUNER 1973

LANDSGENNEMSNIT: 26.500 kr.

B-83-05-74

10. Prisniveau for varer, tjenester, bolig og transport i kommuner 1970.

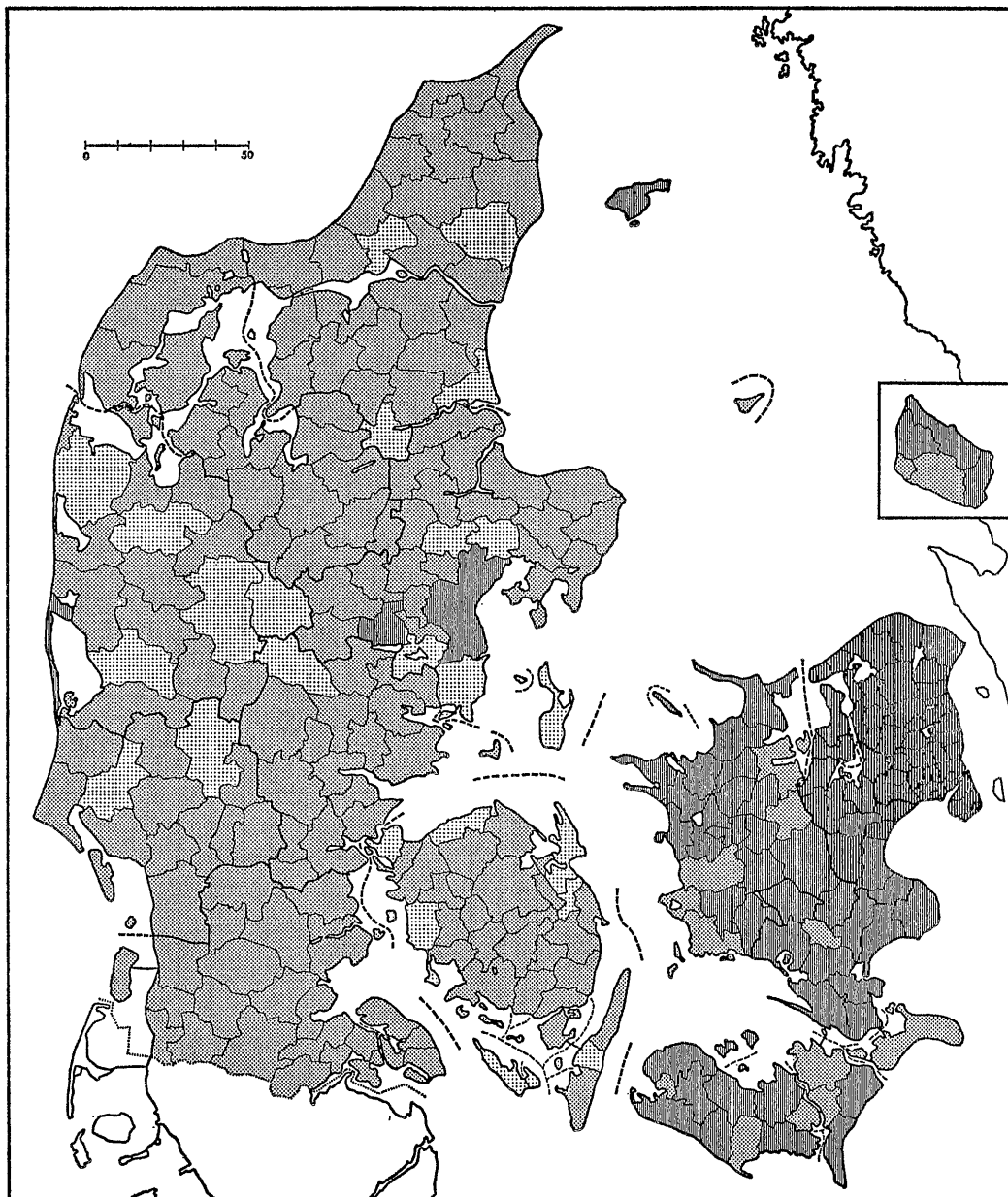
Kortet viser resultaterne af Danmarks Statistiks prisgeografiske undersøgelse, hvori indgik priserne i de forskellige kommuner på varer, tjenesteydelser, boliger (udlejningsboliger) og transport. Danmarks Statistik understreger, at der knytter sig en vis usikkerhed til resultaterne, især i mindre kommuner. Resultaterne er beregnet i forhold til prisniveauet i Københavns kommune, der er sat = 100. Størstedelen af den geo-

grafiske variation skyldes forskelle i boligudgifterne.

Det fremgår, at prisniveauet var højest i hovedstadsregionen, fulgt af det øvrige Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm. Vest for Storebælt var prisniveauet lavere, især i Vestjylland.

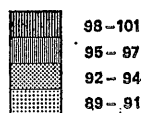
Pengenes købekraft er altså størst i Jylland, hvilket i nogen grad modvirker de på kort 9 viste forskelle i indkomstniveauet.

Kilde: Statistiske Efterretninger 1971 nr. 29.

PRISNIVEAU FOR VÅRER, TJENESTER, BOLIG OG TRANSPORT I KOMMUNER 1970

INDEX NÅR KØBENHAVNS KOMMUNE = 100

Bilag 2.

Status over regionplanarbejdet uden for hovedstadsområdet.

I. Sammenfattende synspunkter.

Indledning.

Loven om lands- og regionplanlægning blev vedtaget af folketinget den 13. juni 1973 med ikrafttræden den 1. april 1974.

Ifølge loven kan regionplanarbejdet deles op i 5 faser. *Første fase* vedrører kommunernes oplæg til regionplanen. I *anden fase* skal amtskommunerne i samarbejde med kommunerne udarbejde alternative regionplanskitser samt offentliggøre disse. *Tredje fase* er en lovbestemt periode på 6 måneder til en offentlig debat om de alternative regionplanskitser. Efter den offentlige debat skal amtskommunen i *fjerde fase* efter forhandling med kommunerne udarbejde og vedtage det endelige regionplanforslag, som derefter i *femte fase* fremsendes til miljøministeriet til godkendelse.

Ifølge miljøministeriets cirkulære af 28. juni 1974 skal første fase afsluttes pr. 1. oktober 1975. Der er endnu ikke fra miljøministeriets side fastsat tidsfrister for afslutningen af de øvrige faser.

Udsendelse af oplysninger.

Miljøministeriet har i juli 1974 til amtskommuner og kommuner udsendt Vejledning nr. 1, om første fase af regionplanarbejdet. Samtidig iværksattes en landsomfattende areal- og byggemodningsundersøgelse. Undersøgelsesmateriale behandles for tiden i ministeriet, og en rapport for hele landet påregnes udsendt i juli i år. Endvidere har ministeriet i april 1975 udsendt Vejledning nr. 2, som omhandler anden fase af regionplanarbejdet. I tilknytning hertil vil der i juni-juli i år blive udsendt et vejledende datamateriale om befolknings- og beskæftigelsesforhold i de enkelte amtskommuner

samt fremskrivninger vedrørende udviklingen inden for byggeriet og servicesektoren. En Vejledning nr. 3 om den offentlige debat (fase 3) er for tiden under forberedelse i ministeriet. Endelig vil ministeriet i begyndelsen af juni 1975 udsende oplysninger om den statslige sektorplanlægning og koncessionerede virksomheders planlægning, jfr. lovens § 11, stk. 1.

Efter loven skal amtskommunerne tilvejebringe følgende materiale til brug for regionplanlægningen: a) redegørelse for den amtskommunale sektorplanlægning (§ 10, stk. 2), b) redegørelse for foreliggende planer og igangværende planlægning (§ 11, stk. 1), herunder c) redegørelse for den kommunale dispositionsplanlægning, og d) redegørelse for den kommunale sektorplanlægning.

Af efterfølgende status over regionplanlægningen (II) fremgår det, at amtskommunerne i første række har koncentreret sig om udsendelse af oplysninger om den amtskommunale sektorplanlægning, idet næsten alle amtskommuner har udsendt en sådan redegørelse. De fleste af amtskommunerne har tillige udsendt eller påtænker at udsende oplysninger om den kommunale sektor- og dispositionsplanlægning.

Blandt de ikke-lovbundne udsendelser kan nævnes, at næsten alle amtskommuner har fundet det væsentligt at udarbejde amtsbeskrivelser, der som oftest indeholder dels generelle beskrivelser af amtskommunen og dens udvikling, dels mere specielt indeholder statistisk basismateriale om f.eks. befolkningsforhold, beskæftigelsesforhold, erhvervsforhold m. m., som kommunerne vil kunne anvende ved udarbejdelsen af de kommunale oplæg. Endvidere har en række af amtskommunerne udarbejdet supplementter til miljøministeriets Vejledning

Skriftlig redegørelse af miljøministeren.

nr. 1, hvor der er angivet mere detaljerede retningslinier for de kommunale oplæg til regionplanen.

Af materiale vedrørende særlige emner kan nævnes en pendlingsrapport og en rapport om den kollektive trafik, som Sønderjyllands amtskommune har udarbejdet, et notat om vurdering af regionplanskitserne, som Fyns amtskommune har udarbejdet, et notat om de kommunaløkonomiske konsekvenser af sommerhusudstyknig, som Fyns amtskommune har under udarbejdelse, en oversigt over serviceforsyningen, som Ribe amtskommune påtænker at udarbejde, samt en debatpjece om regionplanlægning, som Nordjyllands amtskommune har offentliggjort.

Generelt må det konstateres, at amtskommunerne har opfyldt deres forpligtelser ifølge lands- og regionplanloven med hensyn til det baggrundsmateriale, der skal indsamles og videresendes til kommunerne. Men hvor man i efteråret 1974 kunne iagttage store forskelle mellem amtskommunerne med hensyn til, hvor langt man var kommet med regionplanarbejdet, kan det i forsommeren 1975 konstateres, at kommunerne over hele landet nu har omtrent samme baggrund for at udarbejde de kommunale oplæg til regionplanen. En enkelt amtskommune (Bornholms amtskommune) er nået længere end de øvrige amtskommuner, idet de kommunale oplæg allerede blev afleveret til amtskommunen i marts 1975, og udarbejdelsen af de alternative regionplanskitser forventes afsluttet pr. 15. oktober 1975.

Samarbejdet mellem amtskommuner og kommuner.

Der er store variationer med hensyn til de former, hvorunder samarbejdet mellem amtskommuner og kommuner om regionplanarbejdet finder sted. Næsten alle amtskommuner har afholdt store fællesmøder med kommunernes politikere og teknikere, og en del af disse amtskommuner har tillige etableret arbejdsgrupper, der hver dækker et bestemt område af amtskommunen. Sådanne arbejdsgrupper sikrer dels bredde i den personkreds, der deltager i regionplanarbejdet (både politikere og embedsmænd fra såvel amtskommune som kommuner inddra-

ges jævnlige i arbejdet), og dels dybde i regionplanarbejdet (amtskommunens kontakt med den enkelte kommunes politikere og teknikere bliver tæt som følge af den gruppevise opdeling af kommunerne i arbejdsgrupper).

Organisationsform.

Kort efter lands- og regionplanlovens ikrafttræden blev der i *miljøministeriet* oprettet et særligt kontor, hvis opgaver er administrationen af lands- og regionplanloven samt regionplanloven for hovedstadsområdet. Kontoret er organiseret i ministeriets departement under planlægningsafdelingen. I det daglige arbejde foregår der tillige et løbende samarbejde med Statens Kommitterede i Byplansager og Landsplansekretariatet.

Miljøministeriet har ikke over for *amtskommunerne* givet retningslinier for, hvordan disse skal organisere arbejdet med regionplanlægningen. Indenrigsministeriet har ved en ændring af normalstyrelsesvedtægten for amtskommunerne foreslået, at økonomiudvalget skal være amtskommunernes planlægningsudvalg. Samtlige amtskommuner følger i denne henseende normalstyrelsesvedtægten, således at amtskommunens planlægningsarbejde udføres af enten økonomiudvalget alene eller af økonomiudvalget suppleret med normalt formanden for teknisk udvalg, hvis denne ikke i forvejen er medlem af økonomiudvalget.

Derudover har næsten alle amtskommuner nedsat en styringsgruppe, der består af enten topembedsmænd alene (dvs. normalt forvaltningscheferne) eller af politikere og topembedsmænd. Ofte er amtskommunaldirektøren formand for denne styringsgruppe.

Enkelte amtskommuner har derudover etableret særlige grupper (regionplangruppe, kontaktgruppe, koordinationsgruppe), som har en sagsfordelende og/eller koordinerende funktion på et mere praktisk plan, end styringsgrupperne og økonomiudvalget har mulighed for.

Det normale er endvidere, at amtskommunerne har ansat sagsbehandlere, som specielt skal tage sig af regionplanlægningen. I enkelte amtskommuner indgår disse sagsbehandlere i et planlægningskontor, der

varetager såvel regionplanlægningen som koordinationen af planlægningen i amtskommunens forskellige sektorer.

Generelt må det konstateres, at amtskommunerne har opbygget en organisation til varetagelsen af regionplanlægningen, der i vidt omfang er tilpasset lokale forhold og derfor er meget forskellig fra amtskommune til amtskommune.

II. Status for de enkelte amtskommuner pr. 1. maj 1975.

VESTSJÆLLANDS AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. Der er udsendt Notat om areal- og byggemodningsundersøgelsen pr. 1. januar 1974 til brug for regionplanlægningen.
2. Et program for de kommunale oplæg til regionplanlægningen er udsendt i marts 1975. Programmet udgør et supplement til miljøministeriets Vejledning nr. 1.
3. Endvidere er udsendt et referat af et borgmestermøde afholdt den 16. januar 1975, indeholdende bl. a. manuskripterne til de foredrag, der ved denne lejlighed blev holdt.

Planlagte udsendelser.

1. Redegørelse for den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2).
2. Redegørelse for kommunernes sammenfattende planlægning, byudviklingsudvalgenes planlægning og fredningsplanudvalgets planlægning.
3. Hovedtræk af udviklingstendenserne i amtskommunen.

Disse tre rapporter forventes udsendt omkring juni 1975.

Samarbejdet med kommunerne.

På ovennævnte borgmestermøde den 16. januar 1975 nedsattes en arbejdsgruppe bestående af 3 stads- og kommuneingeniører, en kommunaldirektør samt fra amtskommunen chefen for teknisk forvaltning og lederen af regionplansekretariatet. Gruppen har udarbejdet ovennævnte program for de kommunale oplæg til regionplanlægningen og skal løbende drøfte regionplansamarbej-

det mellem amtskommunen og kommunerne.

Et møde med kommunerne afholdtes endvidere den 5. marts 1975. Hertil var fra kommunerne indbudt vedkommende udvalgsformand og den ledende tekniker samt andre interesserede politikere og embedsmænd.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for *amtsrådet* ansvaret for regionplanlægningen. Formanden for og endnu to medlemmer af udvalget for teknik og miljø er tillige medlemmer af økonomiudvalget.

Den tekniske forvaltnings chef har den administrative ledelse af regionplanarbejdet og refererer i dette spørgsmål til økonomiudvalget, amtsborgmesteren og amtskommunaldirektøren.

Arbejdets tilrettelæggelse drøftes i en *styringsgruppe*, hvori deltager den tekniske forvaltnings afdelingsledere. Relationen til de andre forvaltningers arbejdsområder drøftes på forvaltningschefernes *ugentlige fællesmøder*.

Det daglige regionplanarbejde, der udføres med bistand fra såvel den øvrige del af teknisk forvaltning som fra de andre forvaltninger, er henlagt til et *regionplanssekretariat* direkte under den tekniske forvaltnings chef. Sekretariatet er for tiden bemandet med en arkitekt, en matrikeltekniker og en teknisk assistent.

I øvrigt har amtsrådet anmodet om, at chefen for teknisk forvaltning fremkommer med forslag til den tekniske enhedsforvaltnings organisatoriske opbygning og opgavefordeling.

STORSTRØMS AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. Rapporten „Befolkningsudvikling og planlægningsmål“ er udsendt af amtskommunens planlægningsafdeling i oktober 1972 og tiltrådt af amtsrådet i marts 1973.
2. Redegørelse for den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2) er udsendt i januar 1975.
3. En befolkningsprognose er udsendt februar 1975.

4. En rapport „Befolkning og erhvervsudvikling“ er udsendt marts 1975. Rapporten indeholder et baggrundsmateriale om den hidtidige og fremtidige befolknings- og erhvervsudvikling.
5. En vejledning til kommunerne om de kommunale oplæg til regionplanen er udsendt marts 1975. Vejledningen er et supplement til miljøministeriets Vejledning nr. 1.

Samarbejde med kommunerne.

Der har i april 1975 været afholdt et møde med politikere og teknikere fra alle kommunerne.

Amtskommunen er for øjeblikket ved at forberede en møderække med de 6 kommunegrupper, der er blevet dannet omkring samarbejdet om regionale industriområder.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for amtsrådet ansvaret for regionplanlægningen.

På embedsmandsplan er der under amtskommunaldirektøren ansat en planlægningschef, der varetager den tværgående koordination af hele den amtskommunale planlægningsvirksomhed, såvel sektorplanlægningen som den økonomiske og fysiske langtidsplanlægning, herunder regionplanlægningen. Planlægningsafdelingen holder kvartalsmøder med cheferne for amtskommunens forvaltningsgrene om hele planlægningsvirksomheden og afholder jævnlige arbejdsråd med planlægningsmedarbejderne i de forskellige forvaltningsgrene.

Den daglige ledelse af regionplanarbejdet påhviler planlægnings-souschefen, som tillige leder det sekretariatsmæssige samarbejde om koordinering af regionplanerne mellem Storstrøms amtskommune, Vestsjællands amtskommune og hovedstadsrådet.

BORNHOLMS AMTSKommUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. I juli 1974 er udsendt rapport nr. 1: „Forudsætninger I. Regionplan for Bornholm“, som ud over § 10-redegørelsen for amtskommunens sektorplanlægning indeholder en beskrivelse af Bornholm og bornholmske forhold samt en oversigt over de lokale myndigheders hidtidige planlægning.

2. I november 1974 er udsendt rapport nr. 2: „Forudsætninger II. Regionplan for Bornholm“, som i kort form søger at beskrive anden planlægning m. v. af betydning for regionplanlægningen, bl.a. statslige myndigheders og koncessionerede virksomheders planlægning, og som tillige indeholder bemærkninger om erhvervslivets udviklingsmuligheder.
3. I april 1975 er udsendt rapport nr. 3 med resultaterne af areal- og byggemodningsundersøgelsen pr. 1. januar 1974.

Samarbejdet med kommunerne.

Der har ud over en række embedsmandsmøder været afholdt dels fælles-, dels enkeltmøder med de 5 kommuner. De kommunale oplæg efter § 10, stk. 1, er indsendt til amtsrådet allerede 1. marts 1975. Oplæggene og regionplanlægningens hovedemner er drøftet på et fællesmøde den 24. marts 1975.

Der er fastlagt en tidsplan, hvorefter 1. forhandlingsrunde med fredningsplanudvalg og kommunale planlægningsudvalg finder sted i maj-juni 1975.

Regionplanskitterne skal foreligge færdigudarbejdede den 15. oktober 1975, hvor den offentlige debat er planlagt påbegyndt.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for amtsrådet ansvaret for regionplanlægningen såvel som for den samordnede løsning af amtsrådets øvrige planlægningsopgaver. Til at styre løsningen af de regionplanmæssige opgaver er der nedsat et *regionplanudvalg*, bestående af økonomiudvalgets medlemmer og de udvalgsformænd, som ikke i forvejen er medlemmer af økonomiudvalget.

Der er oprettet et *sekretariat* for regionplanudvalget, bestående af chefen for teknisk forvaltning, en civilingeniør og en økonom og med praktisk bistand af teknisk forvaltning. Kontakten med de øvrige amtskommunale forvaltninger opretholdes ved fællesmøder efter behov.

FYNS AMTSKommUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. Allerede i 1972 udsendtes rapporten „Nogle planlægningsproblemer i Fyns amtskommune“.

2. En oversigt over den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2) er udsendt i juli 1974. Oversigten indeholder desuden forskelligt statistisk basismateriale.
3. Et notat om regionplanarbejdets videre forløb („arbejdsprogram“) er udsendt i august 1974.
4. En erhvervsprognose er udsendt i februar 1975.
5. Et notat om vurdering af regionplanskitserne er udsendt i april 1975 i et fortryk.
6. Et notat om areal- og byggemodningsundersøgelsen er udsendt i april 1975.
7. Et notat om de kommunale oplæg til regionplanlægning er udsendt april 1975. Notatet er et supplement til miljøministeriets vejledning nr. 1.

Planlagte udsendelser.

1. Et notat om de kommunaløkonomiske konsekvenser af udstykning til sommerhuse forventes udsendt medio maj 1975.
2. En oversigt over den hidtidige arealanvendelsesplanlægning i Fynsregionen forventes udsendt medio maj 1975.
3. En boligprognosemodel og fremskrivninger af boligbyggeriet i Fyns amtskommune forventes udsendt i slutningen af maj 1975.

Samarbejde med kommunerne.

Der er allerede i 1973 nedsat en kontaktgruppe mellem kommuneforeningens bestyrelse og amtsrådets økonomiudvalg, hvor alle væsentlige planlægnings spørgsmål har været drøftet.

Herudover afholdtes i november 1974 et stort møde med alle kommunerne med deltagelse af såvel politikere som teknikere. I april 1975 afholdtes et teknikermøde med alle kommunerne om tekniske spørgsmål i forbindelse med de kommunale oplæg til regionplanskitserne. Endvidere overvejes det at arrangere et stort møde med alle kommuner i slutningen af sommeren 1975 med deltagelse af både politikere og teknikere.

Der har i foråret 1975 været afholdt en række møder mellem amtskommunens teknikere og de enkelte kommuners teknikere og politikere.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for amtsrådet ansvaret for regionplanlægningen.

En koordinationsgruppe er nedsat under økonomiudvalget, bestående af amtsborgmesteren som formand og endvidere af amtskommunaldirektøren, sekretariatschefen og forvaltningscheferne. Herudover deltager regnskabschefen og chefen for juridisk/administrativ afdeling, hvorunder planlægningskontoret organisatorisk er placeret, i møderne.

Planlægningskontoret varetager sagsbehandlingen i forbindelse med regionplanlægningen og har tillige ansvaret for en samordning af amtskommunens øvrige (sektor-) planlægning. Personalet i planlægningskontoret er både teknisk og administrativt uddannet.

Til at varetage den daglige kontakt til amtets øvrige forvaltninger er der nedsat en kontaktgruppe bestående af en repræsentant fra hver forvaltningsgren, fra teknisk forvaltning dog både lederen af arkitektafdelingen, amtsvandinspektøren og lederen af vejafdelingen. Endvidere deltager lederen af fretningsplanudvalgets sekretariat i kontaktgruppens møder.

SØNDERJYLLANDS AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. Rapporten „Planlægning i Sønderjylland“ udsendt i juni 1973. Den indeholder en beskrivelse af amtet med hensyn til landskab, erhverv, befolkning, byudvikling, trafik, service m. m.
2. En rapport vedrørende den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2) er udsendt i juli 1974.
3. En pendlingsrapport over transport mellem bopæl og arbejdssted er udsendt i september 1974.
4. En vejledning vedrørende oplæg til retningslinier for arealanvendelsen i kommunerne er udsendt i november 1974. Vejledningen indeholder bl. a. en signaturvejledning til brug ved kommunale oplæg til regionplaner og er et supplement til miljøministeriets vejledning nr. 1.
5. Præmierede besvarelser af en prisopgave om rapporten „Planlægning i Sønderjylland“ er udsendt i november 1974.

6. En foreløbig rapport om den nuværende kollektive trafik er udsendt i april 1975.

Planlagte udsendelser.

1. En sammenfatning af kommunernes dispositionsplaner forventes udsendt i maj 1975.
2. En redegørelse for den kommunale sektorplanlægning forventes udsendt til kommunerne. Udsendelsestidspunktet er ikke fastsat endnu.

Samarbejde med kommunerne.

Såvel i efteråret 1973 som i 1974 er afholdt møderækker med kommunerne i grupper med deltagelse af såvel politikere som embedsmænd. Desuden er i juni 1973 afholdt et fællesmøde med alle 23 kommuner.

Den ovenfor omtalte vejledning er udarbejdet af en administrativ arbejdsgruppe med repræsentanter for kommunerne udpeget af kommuneforeningen og repræsentanter for amtsrådets administration.

Organisationsform.

Økonomiudvalget, suppleret med de udvalgsformænd, der ikke i forvejen er medlemmer af udvalget, har over for *amtsrådet* ansvaret for regionplanlægningen.

Under økonomiudvalget er nedsat en *styringsgruppe*, som består af samtlige forvaltningschefer, med amtskommunaldirektøren som formand, og hvor teknisk forvaltning repræsenteres af amtsbygningsinspektøren, amtsvejinspektøren og sekretariatschefen for teknisk forvaltning. Lederen af økonomisk-statistisk afdeling, der er leder af det daglige regionplanarbejde, er tillige sekretær for styringsgruppen.

RIBE AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. I 1970 udsendtes Egnspanen for Esbjerg-området, der omfattede de 6 kommuner, der indgik i byudviklingsudvalget for Esbjerg-området.
2. I november 1974 udsendtes en rapport om den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2).
3. I januar 1975 udsendtes en signaturvejledning til brug ved de kommunale oplæg til regionplanen.
4. I januar 1975 udsendtes en kommuneinddelt befolkningsprognose.

5. I april 1975 udsendtes „Areal- og byggeomdlningsundersøgelse for Ribe amtskommune“.

Planlagte udsendelser.

1. En oversigt over den kommunale planlægning forventes udsendt i juli 1975.
2. En oversigt over serviceforsyningen i Ribe amtskommune forventes udsendt i september 1975.

Samarbejde med kommunerne.

Der har været afholdt et stort fællesmøde i november 1975 med alle kommunerne med deltagelse af borgmester og en embedsmand fra hver kommune. Man planlægger flere sådanne fællesmøder afholdt, ligesom det overvejes fra amtskommunens side at tage ud til hver kommune for sig, evt. til en 3-4 kommuner sammen.

Endvidere foregår der et samarbejde med kommunerne gennem en studiekreds under Sydjysk universitetscenter.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for *amtsrådet* ansvaret for regionplanlægningen.

Under økonomiudvalget er der nedsat en *koordineringsgruppe*, bestående af amtsborgmesteren som formand og derudover af vice-amtsborgmesteren, formanden for teknisk udvalg og samtlige forvaltningschefer, herunder amtsarkitekten og amtsvej- og vandinspektøren, og med lederen af planlægningskontoret som sekretær.

I koordineringsgruppens møder deltager de øvrige udvalgsformænd efter behov.

Det daglige regionplanarbejde varetages af *planlægningskontoret* og *amtsarkitektkontoret* i fællesskab. Planlægningskontoret har ud over medansvaret for regionplanlægningen ansvaret for den generelle koordination af amtsrådets planlægningsaktiviteter.

VEJLE AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. En redegørelse for kommunernes dispositionsplanlægning er udsendt i december 1974.
2. En redegørelse for den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2) er udsendt i februar 1975.
3. En redegørelse for byudviklingsudvalgenes planlægning er udsendt i maj 1975.

4. En redegørelse for fredningsplanudvalgets planlægning er udsendt i maj 1975.
5. Redegørelser for den kommunale sektorplanlægning er udsendt i marts-april 1975.
6. Statistisk basismateriale er udsendt i marts 1975. Materialet indeholder en nedbrydning på regionalt plan og på kommuner af statistiske oplysninger vedrørende befolkning, beskæftigelsesforhold, institutionsdækning, trafik m. m.

Planlagte udsendelser.

En egnethedsanalyse for landskaber i Vejle amt forventes udsendt i maj 1975. Analysen udpeger områder, som er egnede for definerede arealanvendelsesformer (anlæg).

Samarbejde med kommunerne.

Tiden indtil 1. april 1975 har været en fælles registreringsperiode. I denne periode er der på teknikplan afholdt et månedligt møde, hvori alle kommuner har deltaget.

På det politiske plan afholdes borgmestermøder efter behov. Det forudses, at det senere vil være nødvendigt med konsultationer med de enkelte kommuner og disses politikere. Kommunerne deltager aktivt i regionplanarbejdet, og har bl. a. til amtskommunen fremsendt materiale om hovedstrukturen og sektorplanlægningen inden for den enkelte kommune.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for amtsrådet ansvaret for regionplanlægningen. Udvalget suppleres i sager vedrørende regionplanlægningen med de udvalgsformænd, der ikke i forvejen er medlemmer af udvalget.

Den administrative styring af regionplanarbejdet forestås af en projektgruppe, der består af amtskommunaldirektøren som formand, to repræsentanter fra økonomisk forvaltning (de to sagsbehandlere af regionplanarbejdet, der er ansat i økonomikontoret) og to repræsentanter fra teknisk forvaltning (den tekniske direktør og amtsarkitekten).

Som kontaktorgan er der nedsat en *rådgivende planlægningsgruppe*, som foruden af

projektgruppens medlemmer består af de øvrige planlægningsmedarbejdere fra økonomiforvaltningen og de enkelte sektorforvaltninger. Der er ikke etableret et egentligt planlægningskontor, men regionplanarbejdet fordeles af projektgruppen mellem teknisk og økonomisk forvaltning.

RINGKØBING AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. I januar 1975 udsendtes en rapport omfattende dels en oversigt over den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2), dels statistiske oplysninger over befolknings-, erhvervs- og boligudviklingen.
2. Et notat vedrørende de kommunale oplæg til regionplanlægningen i Ringkøbing amtskommune er udsendt i april 1975. Notatet udgør et supplement til miljøministeriets Vejledning nr. 1.

Planlagte udsendelser.

En rapport om „Kommunal og anden planlægning“ forventes udsendt i løbet af kort tid.

Samarbejde med kommunerne.

Der har været afholdt et stort fællesmøde i september 1974 med deltagelse af politikere og teknikere fra hver kommune og fra amtskommunen. Derudover har der været afholdt nogle møder med teknikere fra amtskommunen og kommunerne.

Organisationsform.

Et *regionplanudvalg*, bestående af økonomiudvalget suppleret med de udvalgsformænd, der ikke i forvejen er medlemmer af økonomiudvalget, har over for amtsrådet ansvaret for regionplanlægningen.

På embedsmandsplan er nedsat en *arbejdsgruppe* med amtskommunaldirektøren som formand og i øvrigt bestående af amtsvejnspektøren, amtsvandinspektøren, chefen for undervisnings- og kulturforvaltningen, amtsarkitekten og økonomichefen. Sagsbehandlerne skifter i de enkelte sager efter arbejdsgruppens bestemmelse, men er som oftest medarbejdere på amtsarkitektkontoret.

ÅRHUS AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. Rapport nr. 1: „Amtskommunens sektorplanlægning“ (jfr. § 10, stk. 2) er udsendt i oktober 1974.
2. Rapport nr. 2: „Kommunal og anden planlægning“ er udsendt i oktober 1974. Rapporten redegør for kommunernes dispositionsplanlægning, fredningsplanlægningen og byudviklingsplanlægningen. Endvidere redegøres for Egnspanen for Århus-egnen fra 1966 og for strukturplanlægningen omkring Randers.
3. Rapport nr. 3: „Nogle hovedtræk i amtets udvikling“ er udsendt i oktober 1974. Rapporten består af en række artikler, der iltammen skulle give et billede af de vigtigste træk i udviklingen i Århus amt.
4. Rapport nr. 4: „Amtsbeskrivelse“ er udsendt i april 1975. Rapporten beskriver amtskommunens landskab, befolkning, erhverv, bosætning, service og økonomi.
5. Endvidere er i januar 1975 udsendt „Notat vedrørende de kommunale oplæg til regionplanlægningen i Århus amt“, som er et supplement til miljøministeriets Vejledning nr. 1.

Forud for denne serie redegørelser er der i Århus amtskommune udført forskellige arbejder af regionplankarakter. I løbet af 1973-74 er udarbejdet 5 arbejdsnotater til belysning af ovennævnte strukturplan for Randers-området. I 1974 udsendtes „Zone-loven og landsbyerne“, der er et oplæg til forhandlinger om den praktiske tilrettelægelse af zonelovsadministrationen i de mindre bysamfund.

Planlagte udsendelser.

1. Rapport nr. 1 A: „Ajourføring af sektorredegørelsen“ forventes udsendt i juni 1975. Rapporten er en revision af rapport nr. 1.
2. Rapport nr. 5: „Areal- og byggemodningsundersøgelsen i Århus amtskommune“ forventes udsendt i juni 1975.

Samarbejde med kommunerne.

Der har været afholdt et stort heldagsmøde i november 1974 med deltagelse af alle kommuner.

I løbet af februar-marts 1975 har amtets teknikere holdt møder med kommunerne enkeltvis. Fra kommunerne har både teknikere og politikere deltaget i disse møder.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for amtsrådet ansvaret for regionplanlægningen.

Til at lede arbejdet er der nedsat en styringsgruppe bestående af amtsborgmesteren, formanden for teknisk udvalg, amtskommunaldirektøren og teknisk direktør, med amtsarkitekten og chefen for økonomisk afdeling som sekretærer.

Af medarbejdere i økonomisk afdeling og på amtsarkitektkontoret er dannet en regionplangruppe, der udfører det daglige arbejde og forbereder sager for styringsgruppen, økonomiudvalget eller teknisk udvalg.

VIBORG AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt eller planlagt udsendt til kommunerne.

1. I januar 1974 udsendtes „Amtsredegørelse 1973“, der indeholder oplysninger om den amtskommunale sektorplanlægning (jfr. § 10, stk. 2). Desuden indeholder redegørelsen en oversigt over amtskommunens geografi, befolkning, erhverv m. v. og en oversigt over visse sider af den fysiske planlægning.
2. I marts 1975 er udsendt „Amtsredegørelse 1975“ i foreløbig udgave, omfattende bl. a. en oversigt over de kommunale dispositionsplaner og amtskommunens kommentarer til miljøministeriets „Vejledning i regionplanlægning nr. 1“. Den endelige udgave af „Amtsredegørelse 1975“, der forventes udsendt i løbet af maj 1975, vil ud over indholdet i den foreløbige udgave omfatte resultatet af vejplanudvalgets arbejde og resultatet af areal- og byggemodningsundersøgelsen.

Samarbejde med kommunerne.

Amtsrådet har afholdt et stort fællesmøde med alle kommunerne med deltagelse af både politikere og embedsmænd. Endvidere har regionplanproblemerne været drøftet på 2 møder, der har været afholdt på amtsrådets og Viborg amts kommuneforenings foranledning. Amtsrådet har ikke til hensigt at

tage initiativ til flere møder med kommunerne på denne side af 1. oktober 1975.

Organisationsform.

Et *planlægningsudvalg*, bestående af økonomiudvalget suppleret med de udvalgsformænd, der ikke i forvejen er medlemmer af økonomiudvalget, har over for *amtsrådet* ansvaret for regionplanlægningen. I planlægningsudvalgets møder deltager formanden for fredningsplanudvalget (stiftamtmanden) som observatør.

Under planlægningsudvalget er nedsat en *styringsgruppe* med amtskommunaldirektøren som formand og i øvrigt bestående af samtlige forvaltningschefer, professor P. Bredsdorff og lederen af fredningsplanudvalgets sekretariat.

Der er under centralforvaltningen ansat en regionplan-sagsbehandler, der fungerer som sekretær både for planlægningsudvalget og styringsgruppen. Der kan nedsættes ad hoc arbejdsgrupper under styringsgruppen.

NORDJYLLANDS AMTSKOMMUNE

Materiale udsendt til kommunerne.

1. Allerede i 1966 udsendtes Regionplan-skitse 1966, der dækkede de daværende Ålborg og Hjørring amter. Regionplan-status 1970, der er en revision af skitsen fra 1966, udsendtes i 1970.
2. Derudover udsendtes, som resultat af en konference, en rapport om Nordjylland som ferieland, ligeledes i 1970.
3. En rapport om den amtskommunale sektorplanlægning i Nordjyllands amtskommune (jfr. § 10, stk. 2) udsendtes i december 1972 og atter i revideret udgave i december 1973.
4. Januar 1974 udsendtes rapporten „Nordjyllands amtskommune“, der omhandler amtskommunens befolkningsudvikling, by- og trafikudvikling m. v. samt en landskabsanalyse.
5. Amtskommunen har udarbejdet rapporten „Nordland kommune“ som er en fiktiv kommunes oplæg til regionplan.

6. En pjece „Dit Nordjylland — oplæg til debat“ er udsendt til offentligheden i april 1975.

Planlagte udsendelser.

En oversigt over kommunernes dispositionsplaner, byudviklingsplaner m. v. forventes udsendt medio maj 1975.

Samarbejde med kommunerne.

Der har været afholdt et stort orienterende fællesmøde med alle kommunerne i juni 1974 med deltagelse af politikere og embedsmænd.

Derefter har kommunerne dannet 5 kommunegrupper, og amtskommunen har afholdt møder med disse kommunegrupper. Amtskommunen har endvidere deltaget i efterfølgende møder som observatør, og kommunegrupperne har i øvrigt formeret sig med de deltagende embedsmænd som sekretariat og de deltagende politikere som besluttende instans. Ålborg kommune er ikke med i nogen af kommunegrupperne, men har afholdt et møde med omegnskommunerne. Muligvis resulterer kommunegrupperne i fælles oplæg til regionplanen for hver kommunegruppe for sig.

Organisationsform.

Økonomiudvalget har over for *amtsrådet* ansvaret for regionplanlægningen.

Under økonomiudvalget er nedsat en *styrings- og sekretærgruppe*, der består dels af fire politikere (amtsborgmester, viceamtsborgmester, formand og næstformand for teknisk udvalg), dels af fire embedsmænd (amtskommunaldirektøren, teknisk direktør, amtsarkitekten og den daglige leder af *planlægningssekretariatet*).

Planlægningssekretariatet består af 3 sagsbehandlere, heraf 2 sagsbehandlere fra centralforvaltningen og 1 sagsbehandler fra amtsarkitektkontoret. Planlægningssekretariatet fungerer, udover at forestå regionplanlægningen, som konsulenter for de enkelte amtskommunale sektorer i forbindelse med disses planlægningsvirksomhed.